

SANCTISSIMO

DOMINO NOSTRO

Paulo Quinto Pontifici Maximo Joannes

Mariana Societatis

Iesu.

INFIMÆ conditionis homo, exiguis animi & corporis dotib. nulla nobilitate Vicariū Christi appellare constituo. Tua P. Beatiss. benignitas nostro huic decreto veniā facilis dabit. Charitas Christi vrget nos, & syncerus Catholicæ religionis pacis & trāquillitatis amor, spesque certa, vestrā prouidentia finem aliquando & medicinam, vt coepisti, nostris malis dissidijs & incommodis fore. Multa referre non arbitror necessarium: Puluis & cinis sum, neque me extendam, ad quod non pertingo, iuxta præceptum Pauli. Vetera carcinomata cōtactu sæuiunt amplius, neq; se manu aut stylo contrectari sinunt aduersus remedia peruicacia: quod supremum miseriæ genus est. Quod rei præsentis est tamē, vt quo festinat oratio nostra: lis ante paucos annos exorta est grauissima: Venerit B. Iacobus Apost. Maior in Hispaniā, in eamq; primus Euangelij lucem intulerit. Hispani aiunt: negant alij pauci numero, sed eruditione & omni grauitate magni: quorū sentētia in libros quoq; Ecclesiasticos

irrupit, vt conquererentur nostri, nondum diu-
 dicata causa, neque auditis, quorum maximè in-
 tererat. Sic libris Romanis publico decreto & in-
 commodo arcemur. nouum exemplum, quod
 sibi Hispanos sumpsisse profectò dolemus. Tuū
 est P. Beatissime benignitate & indulgentiā pa-
 ternā mulcere iras, litigantes componere, saluta-
 ri manu dissidio mederi, aliquam prouidentiae
 partem ad nostras referre querelas & voces: ne
 malum exemplum ab his initijs latius manet ma-
 iori cum molestia & damno. Eo studio quæ de
 hoc argumento collegi magna cura, sed in pauca
 collata, paternis oculis & censuræ subijcere sta-
 tuo: vt quid Hispania, & quibus præsidijs ita sen-
 tiat, ex nostro labore melius intelligatur, fi-
 nisque imponatur tandem importunæ contro-
 uersiae, adhibitis in consilium, si placebit, viri se-
 ruditis & sedatis, quorum non sint animi aliquo
 præiudicio occupati. Nostræ tenuitatis non erat
 tantæ prudentiæ præscribere: sed fortassis publi-
 cas scholas consulere in rem sit: quas pro veritate
 pronuntiaturas minime dubitabā. Hispaniam
 Pontificijs decretis obtemperaturam pro certo
 habeo, causā modò diligenter discussa denuò at-
 que contestatā. Neque enim ijs sumus, vt priuatis
 affectibus & inani superstitioni seruiamus, &
 non potius consecremur veritatem. Pontificiā
 P. Beatissime auctoritate in terris nihil potius
 ducimus. Ita à teneris, ita à maioribus instituti su-
 mus. Si erramus, in errore non sumus contuma-
 ces. Si rectè sentimus, vnde melius quàm à patre
 & Domino; contumeliæ, quæ genti, veritati, &
 religioni fit, non dicam vindictam, sed certè re-
 medium

medium, sed certe finem petamus? Plura non addam. Nisi, in meridiana luce exponimus errasse aduersarios, rectum iter Hispanos tenere, nulla dictis fides sit. Sed & ad disceptationem de B. Iacobi aduentu in Hispaniam, quasdam alias disputationes de varijs argumentis adiunxi nihilo minoris momenti, nisi animus fallit: easque in vnum corpus collatas sub tui sacrosancti nominis vmbra publicare, atque ad tuos pedes nos nostraque abijcere decreui; spe, nostræ audaciæ veniam, nostrosque conatus à pietate profectos fore non ingratos. Mola falsa & frugibus supplicat, qui non possunt aure. Neque minuta duo viduæ pauperis respuit, qui ex animo & opportunitates magis quàm ex mole & copia oblata munera examinat benignus æstimator & arbiter.

INDEX CAPITVM.

DE ADVENTV IACOBI
APOSTOLI MAIORIS IN
HISPANIAM.

DISPVATIO.

Caput I. Veritatem à Religione non diuelli.

Caput II. Quo anno occisus S. Iacobus.

Caput III. Quædam Apostolorum actiones.

Caput IV. Herodis primi progenies.

Caput V. Argumenta, Iacobū in Hispaniam non venisse.

Caput VI. Superiora argumenta dissoluuntur.

Caput VII. Antiquorum testimonia, pro Iacobi in Hispaniam aduentu.

Caput VIII. Breuiaria Ecclesiastica.

Caput IX. Recentiores externi.

Caput X. Hispani recentiores.

Caput XI. Pontificum Romanorum testimonia.

Caput XII. Calixti secundi liber.

Leonis tertij epistola, de translatione B. Iacobi Apostoli.

Innocentij Papæ secundi epistola.

Calixti prologus in secundum librum de translatione B. Iacobi Apostoli.

Eiusdem Calixti epistola.

Caput XIII. Corpus S. Iacobi Apostoli esse in Hispania.

Caput XIV. Conclusio operis.

Votum Ramiri Regis nomine primi, quod ream fecit Hispaniam pendendi modium frumenti quot annis per iugera, B. Iacobi Apostoli templo Compostellano.

1

IOAN. MARIANAE
DE ADVENTV IACOBI
APOSTOLI MAIORIS
IN HISPANIAM

DISPVTTATIO.

CAPVT PRIMVM.

*Veritatem à Religione non
diuelli.*

Multa sunt ea quibus Superstitio & Religio distinguuntur, tum nullate magis discrepant inter se, quàm quod veritatis luce Religio perfunditur, Superstitio mendacio, & inanitate conficitur. Nec mirum: est enim Religio verus Deicultus, ab animi pietate & rerum diuinarum cognitione profectus; contra Superstitio Religioni aduersatur, cum improbitate, amentia, & errore coniuncta est. Eleganter Lactantius, vt multa, lib. IV. cap. III. Sapientiam cum Religione necessario connecti disputat, eoque deorum cultores vera Religione destitui, apud quos Religio à Sapientia discreta erat, penitusque seiuncta: quando alios habebant professores sapientiae, quos Philosophos nominabant, alios sacrorum antistites, nimirum Sacerdotes, per quos ad deos adibatur. Veritatis autem forma simplex est, multiplex Mendaciam, ita vna tantum vera Religio esse potest; certè Christianorum: Superstitiones variae & innumerae, cum ab scopo aberrare multis modis contingat. Mirro gentium superstitiones, quae iuxta à primis temporibus

per orbem innumeras nationes admentariarum, egerunt in praecipua ac nece, necnon quidem commemorabo, qui ab antiquo religionis sinceritate varijs erroribus multiplici superstitione fecerunt aggregati sunt. De his superstitionibus ago, quae intra ecclesiam sepe irreperunt; religionis pulchritudinem, quam inuicta aliunde sordes, miserè deturpantes. Quis enim negare possit, factos ecclesiasticos aliquando adulatione temporum, aut potius incuria nominum, multis maculis cõtaminatos; libris alijs, quibus preces ecclesiasticae ritusque sacrorum continentur, multas fuisse insertas confusaque fabulas & commenta? Addã, nonnumquam in templis reliquias dubias, profana corpora pro Sanctorum, qui cum Christo in caelo regnant, exuijs sacris fuisse proposita. Est enim miserum, neque non posse, quod sit turpe confiteri. Aeneicio quo pacto fictis saepe simulacris, & praeposteris mendaciorum augijs populus magis quàm veritate & sinceritate capitur. Ea est mentis nostrae inanitas. Has sordes, vbi semel irrepererunt in ecclesiam, sacrorum ritus, libros ecclesiasticos, nobis fortassis dormientibus, atrectare nemo audeat, mutire nemo, ne impietatis suspiciorẽ commoueat scilicet, & religioni aduersarius esse videatur. Quae necessitas fuit Concilio Tridentino sancienti superioribus annis, vt publica auctoritate ea religionis probra antouerentur à templis, à sacris caeremonijs, à libris Ecclesiasticis. In quo consequentes Romani summique Pontifices strenuè

haud dubium, & magna cum laude & piorum approbatione laborarunt, diuinis & Ecclesiasticis libris pristino nitore restitutis. Desiderantur alia, quæ tempore accessura speramus optamusque. Hos ecclesiæ & Pontificum pro veritate conatus qui iussus aut sua sponte iuuare pro virili parte aggrediatur, non modo reprehensione dignus haberi non debet, sed potius laude premioque Ecclesiæ, cui omnia debemus, nullum laborem nullum periculum denegare fas est. in structuram templi, exemplo antiquorum, conferant singuli quæ poterunt, ditiores aurum & argentum, coccum, purpuram; quorum tenuis erit census, certe caprarum pelles. Qui terram ad solidum fodiunt, qui sordes repurgant, eorum opera non minus necessaria ad structuram est, quam aliorum artificum, qui componunt lapides, ligna dolant, signa faciunt, & vestes sacras cõsarcinant, reliquumque componunt templorum apparatus. Verùm ij conatus pro veritate & aduersus mendacia, quæ irrepperunt, ita laudem merentur, si tempora distinguantur, neque temerè nouandi omnia cupiditas concipiatur; quoniam proculdubio non minus noxia esset. Velim ergo initio magnam cautionem adhiberi, ne noua Sanctorum nomina facile cudantur, cuius rei populus infinita cupiditate flagrat; ne nouæ Sanctorum reliquæ sine magno delectu populo ad venerationem obrudantur, in quo sepe peccatum suspicamur; historiæ Martyrum ne insolentes atque malè coherentes in libros ecclesiasticos irrumpant. Alioqui quæ antiquitus à populis sunt susceptæ religiones, persuasionesque, eas mouere non concedam, nisi iniuncta argumenta suppetant, quæ erroris confessionem vtique exprimant, quibus nulla ratione nullaque arte satisfacias. Homines enim antiquis, quam nouis stare malunt; & periculum est si antiquus susce-

pta conuellantur, ne cætera in dubium vocentur, nullaque religioni fides constet; quem scopulum vitandum prorsus censemus. Ego quidem veritatis eruendæ studiũ semper laudabo, sed nisi ad hanc regulam animorum impetus dirigantur, periculum est ne in maiora incõmoda incidamus. In pari ergo argumentorum pondere, & non multum dissimili veri specie, antiqua vt retineantur auctor sim. Hoc nostrum iudiciũ est, certa que sententia, hæc via, qua in propositam disputationem ingredi animus erat, *venerit Iacobus Apostolus cognomento Maior in Hispaniam*, in eamque primus omnium Euangelij lumen inuexerit.

C A P. II.

Quoto anno occisus
S. Iacobus.

Commodius de summa iudicabitur, si disputatio diuidatur in partes: atque in ipso ingressu quædam veluti fundamenta ponantur, quibus moles vniuersa disceptationis incumbat. Statuo ergo Christum passum anno ætatis trigesimo quarto inchoato, tum Iacobum Apostolum ab Herode occisum octauo post anno non amplius Christi quadragesimo secundo. Denique Petrum Apostolum Romam venisse post biennium alterum, anno Christi quadragesimo quarto. Poteram quidem Christi mortem vno anno præponere recentiorum secutus sententiam, qui Christum affirmat actum in crucem trigesimo tertio vitæ anno, Aprilis die tertio. Quam rationem primus inuexit Rogerius Bachon epistola ad Clementem quintum Roman. Pont. secutus est haud longo proximo interuallo Paulus Burgensis ad cap. Matth. 26. facta, vti ipse affirmat, lunæ calculatione cum Hebræorum peritis. Quod Alfonso Tostatium prouocauit vt Senis in Hetruria, vbi Pontifex tunc erat, in-

rat, inter vnam & viginti theses, quas more Peripatetico disputandas iunior proposuit, id ipsum tueretur. Offendit quosdam nouæ vocis & placiti insolentia, atque inter alios Ioānem Turrecrematam Cardinalem, quamuis ex eadem gente Hispanum, neque prius destitit, quam ea thesi inter alias quasdam iudicio Pontificis reprobata, quæ occasio extitit auctori edendi *defensorij*, quo libro liberius quam par esset, in Pontificum auctoritatem & responsa inuehitur. Quod seueritatis exemplum non deterruit posteriores, quo minus eam opinionem sequerentur, Ioannes Stoflerinus in suo Calendario, Ioannes Lucidus, Petrus Pitatus Veronensis, eo reliquorum applausu, vix vt quisquam auderet diuersam sententiam tueri. Nos quidem certè separata disputatione eos omnes falli in suis rationibus multis argumentis demonstrauimus, quæ vt hoc loco explicentur, operæ non est. Illud constat, haud dubium veteres Patres, tum Græcos tum Latinos ad vnum mensem Martium Christi morti adscripsisse, quamuis de die discrepauerint. Græci enim ferè vigesimum tertium eius mensis diem designant, Latini vigesimum quintum. Id Martyrologia fastique ecclesiastici secuti sunt pari consensu, certè Bedæ, certè Viardi, & propria singularum Ecclesiarum. Sed & Romanum vetus id expressum eo Martij die olim habuit, quod noui consarcinatores propter enatam nouam opinionem expunxerunt: ita tamen vt imprudentes fortassis, antiquæ opinionis vestigium expressum reliquerint illis verbis: *Hierosolymis commemoratio sancti latronis*. Quo enim alio die ex hac vita quam Christus, latro migravit? Qua ex sententia efficitur planè Christum occisum, non trigésimo tertio atatis anno cum decima quinta luna mensis Nisan, quo die haud dubium occisus est Christus, eo anno non incide-

rit in Martij diem vicesimam quintam. Ex magno Patrum numero paucos proferamus in hanc sententiam. De mense consentiunt Augustin. lib. III. de Trinitat. cap. V. & lib. XVIII. de ciuitate Dei, cap. ultimo. *Mortuus est, inquit, Christus duobus Geminis coss. octauo Kalend. Aprilis*. Cassiodorus de consulibus, alij de anno simul & die, tum Beda de ratione temporum cap. XLV. *Habet, inquit, in fallor, Ecclesie fides dominum in carne plusquam triginta tribus annis vsque ad sua tempora passionis vixisse; cereisque Romanis, ubi anni à Christi morte descripti erant, id confirmari testatur*. Deinde subiicit. *Quod autem octauo Kalend. April. crucifixus, 6. Kalend. earundem die resurrexerit, multorum late Doctorum Ecclesiasticorum constat sententia vulgatum*. Tum Sigebertus ad annum Christi 332. Dionysium Abbatem accusat, quasi suis computationibus veterum placita, & Euangelicam veritatem mouisset: Christumque die vigesimo quinto Martij obiisse affirmat anno trigésimo quarto. Sic legito locum vt eius ratio constet. Verum ais, cum Martij diem non incidisse in feriam sextam, quo die conitit Christi occisum, idque ex litera Dominicali constare manifestius, quam vt subterfugio sit locus. Hac ratio quosdam compulit, vt Christi mortem transferrent in proximum diem: certè Onuphrius & adfastos consulares, & in chronicis, id est secutus, & Maurolicus in suo Martyrologio relicta die vigesima quinta Martij, necem Christi designauit die vigesima sexta. Mihi tamen graue videbatur, vel in ea re ab antiquorum consensu, & Martyrologijs discedere. Eoque verum puto quod Paulus Forosemp. docet 2. part. libr. XII. cap. III. ex antiquo errore sacerdotum, de quo tum Solinus agit, tum Macrobius libr. I. Saturn. cap. XII. quo per incertiam computandi initium anni tribus diebus postposuerant, ex eiusque er-

roris correctione, quæ in Iulio Augusti facta est, nouum natum errorem, quo anni initium vno die postquam deberet ponebatur, cuius erroris vestigia satis aperta in veterum calculationibus extare, in ea nostra disputatione de hoc argumento monstrauius. Sic factum, vt dies primus cuiusque mensis haberetur, qui reuera secundus erat, ac vigesimus quintus, qui erat vigesimus sextus. Qua etiam ratione intelligamus, Christum die veneris conceptum, natum die Dominico, vt vulgo magnorum virorum opinio habet, quod nisi in errore animaduerso constare non potest, neque enim eo anno quo Christus conceptus est & natus, dies vigesimus quintus Martij in diem Veneris incidit, sed in diem Iouis, neque Decembris item vigesimus quintus in diem Dominicam, sed in Sabbathum. Longior quam putaram hæc disputatio fuit: ad Iacobi necem transeamus. Sanè per dies azymorum fuisse occisum Lucas indicat, qui Actor. 12. vers. 4. post necem eius subiungit. *Erant autem dies azymorum.* Quæ verba non ad vincula tantum Petri referimus, sed ad Iacobi necem cum Chrysof. eo loco, & alijs, qui ex ijs colligunt per eos Paschæ dies occisum, quorum est magnus numerus. Petrus Comestor in Acta cap. LXV ait: *ante dies azymorum, Herodes occidit Iacobum.* Ioann. Beletus de diuinis offic. cap. CXL. *Martyrolog. Roma. Iulij 25. die. prope festum Paschæ decollatum ab Herode ait:* quod non dixissent, nisi ea verba. *Erant autem dies azymorum,* ad Iacobi necem retulissent. Addo ego, non modo prope Paschæ, sed in ipsis azymorum diebus necatum, sic Lucas Tudenis in Chronico ait: *Diebus quidem septem quibus Iudæi azyma comdebant, primus tantum & vltimus festi erant, reliqui negotiosi, Exod. 12. vers. 8. & 10. vt reddi ratio non possit, cur ijs diebus non liceret iudi-*

cia exercere. Verum Petrum seruabat in carcere, volens post Paschæ producere eum populo; sit sanè, dilationem tamen ego non ad festi sanctitatem referendam puto, sed ne cædes continuaret, seu vt Petro pro se respondendi tempus esset, neque, quamuis iniquus, videretur iudicium præcipitare. Sed qua ratione probabis, quod es pollicitus, intra azymorum dies occisum Iacobum? Ego verò sic colligam. Plerique omnes sentiunt planè Iacobum occisum Martij die vigesima quinta. Callixtus Papa libr. de miraculis Iacobi Apostoli, *Primus, inquit, Iacobus inter Apostolos martyrium compleuit: qui ipsa die & hora, qua Dominus, decollatus est, nempe octauo Kalend. Aprilis.* Vincentius lib. VIII. spe. histo. cap. VII. Rationale diu. lib. VII. cap. XVII. nempe de antiquioribus ij accepere, ab ijs recentiores magno numero quasi rem minime dubiam. Addo Onuphrium Iacobi eadem potuisse in Chronicis primo Claudij anno, quod ipsum Euseb. indicat libr. II. histor. cap. IX. ac ferè communis ea aliorum sententia est. Qui annus iuxta veriorum computandi rationem, quam Onuphrius sequitur, & nos secuti sumus in nostra historia libr. IV. cap. II. incidit in annum Christi quadragesimum secundum: tamen non ignoro, alios ad hunc annorum numerum biennium addere, quam prudenter, ipsi viderint. Eo quidem ipso anno quadragesimo secundo in Hebraeo cyclo seu computatione Iudaica inuenimus, initium quidem anni feria quinta, Septembris die decima quarta, Paschæ autem Iudæorum Sabbatho proximi Martij die omnino vigesimo quarto, vt necesse sit Iacobum occubuisse die altero azymorum seu Paschatis, quod ipsum Hieronymus ad Ezechiel. capit. 43. commemorat, occisum Iacobum die secundo Paschatis. Verba subijciam: *Hunc (nempe Iacobum) interfecit Herodes, & quasi ha-*

dum immaculatum post passionem Salvatoris in die immolavit secunda, cer- re Paschatis. Vides certè mirificè omnia inter se & cum veritate consentire: vt pro certo poni possit, quod initio diximus, Iacobum cæsum octauo non ampliùs à morte Christi anno. Eo spatio an venire potuerit in Hispaniam, alio ex principio disceptandum erit. Nunc quod est reliquum agamus, de Petri Apostoli in urbem aduentu. Eusebius quidem in Chronicis secundo Claudij anno Romam appulsum ait, quem ipse quidem Christi numerat quadragesimum quartum. Et ex Actis Apostolicis satis colligitur, cum primum è vinculis liberatus est, quod in Iudæa tutò versari non posset, ad eam profectioem continuò retulisse animum. Itaque tum Onuphrius, tum Cardinal. Baronius viri diligentissimi eundem annum adscribunt Petri aduentui, ille in Chronicis; hic in suis Annalibus anno Christi 44. cap. 26. A qua sententia, quoniam neque antiqui Patres discrepant, neque recentiores scriptores, eam pluribus confirmare esset planè superuacaneum.

C A P. III.

Quædam Apostolorum actiones.

MAior lux erit, si quasdam Apostolorum actiones seu profectioes quo tempore inciderint, explicuero. Ac, rimum statuo Apostolos omnes Hierosolymis expectasse vsque ad illapsum diuini spiritus iuxta præceptum Domini, Actorum 1. vers. 4. cum præcepit eis ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem patris. Quod factum est die quinquagesima à Christi ad vitam reditu salutari, cum paulò antè Matthiam iorte

legissent Apostoli in locum Iudææ proditoris, vt eodem cap. refertur, vers. 15. Deinde Stephani ac sex aliorum diaconorum iidem Apostoli ordinationem perfecerunt, vt Actorum cap. 6. vers. 5. refertur. Quod quo tempore contigerit non satis constat. Plerique annum adscribunt alterum à Christi morte, quidam trigessimum quartum, alij trigessimum quintum, quod nos sequamur opus est, qui Christum occisum credimus ætatis anno trigesimo quarto. Per hoc tempus exiitimo ab Apostolis symbolum Apostolorum confectum, à singulis Apostolis collatis in vnum singulis tententis & articulis, vnde & *Symbolum* est dictum. In quo numero Iacobo Majori tribuunt illam partem: *Credo in Iesum Christum filium eius unicum Dominum nostrum.* Et quidem per eum modum symbolum factum viri eruditione & antiquitate conspicui non pauci scriptum reliquere, quos nomine citare nolo. Illud contendo, non decennio à Christi morte, vt quidam designant, sed sub initia prædicationis Apostolicæ eam formulam fidei promulgatam, vt haberent omnes quod sequerentur, neque discrepant in doctrina. Quorsum enim rem tantopere necessariam sustentassent, plerisque iam Apostolis in varias prouincias profectis, atque Iacobo ipso mortuo. Eodem profus anno Stephanus occubuit, lapidibus à Iudæis petitus. De quo Actorum capit. 7. vers. 60. Consecuta eius necem est discipulorum fuga in varias partes necessitate declinandæ procellæ, quæ Hierosolymis cæso Stephano defecuit grauissima. Restitère tamen Apostoli Actorum 8. vers. 1. quorum erat magis stabilis & in fide fixa sententia. Simul Saulus cœpit continuò in pios sauire eo capit. versic. 3. Saulus autem deuastabat Ecclesiam, irrumpebat in domos, refringebat claustra, inuentos in ferrum tradebat & vincu-

la. Neque domestica carnificina & sanguine fatiatus, Damascum pergebat ferro armatus & litteris summi sacerdotis aduersus piorum nationem. Cum repente caelesti luce ad terram prostratus mutauit mentem. De qua re copiose Acto- rum 9. cap. De tempore variant au- ctiores. Eusebitis annum designat Christi trigessimum quartum, Onu- phrius trigessimum quintum. Sed quoniam Martyrologia ad diem Ianu- arii 25. affirmant id accidisse, se- cundo à Christi Ascensione anno, sub initia trigesimi sexti anni Pau- lum conuersum putamus. Factus porro Christianus continuo iuit in Arabiam, inde redijt Damascum, ac tum demum abiit Hierosolymam post annos tres ad Gal. 1. ver. 18. nem- pe à conuersione. Sic anno trigesi- mo nono eam suscepit profectio- nem. Quid verò Hierosolymis ges- sit? Mansit apud Petrum diebus quin- decim, quo spatio nullum Aposto- lorum vidit nisi Petrum & Iacobum fratrem Domini, qui quod esset Hierosolymæ Episcopus ibi mansit, ex- teris Apostolis alio atque alio dila- psis. Atque ea profectio Hierosoly- mam suscepta prima fuit ab eius cõ- uersione. De qua etiam Acto- rum 9. cap. ver. 26. fit mentio. Cum autem venisset Hierusalem tentabat se iun- gere discipulis. Illi verò metuebant eum. Sed Barnabas apprehensum duxit ad Apostolos, certè Petrum & Iacobum, neque enim alios vidit ne- que Barnabas à Paulo ponitur in A- postolorum numero, quod non es- set è primarijs à Christo ipso institutus. Subsecuta est AENEAE paralytici sanatio à Petro Lyddæ facta. Acto- rum 9. ver. 32. Cornelij Centurionis Cæsaree eiusdem opera ad Christum facta conuersio cap. 10. Et illi qui- dem qui Hierosolyma discesserant post Stephani eedem, iuerunt in Phœ- nicem & Cypru, sed præsertim An- tiochia multos adiunxerunt Chris- to: ad quos excolendos Hierosoly- ma missus est Barnabas. Ille profectu

considerato Saulum Tarso eò dedu- xit: & cum eo ibi annum moratus est. Tempora singulis actionibus de- signare non est promptum. Sed an- no quadragesimo videntur conti- gisse & quadragesimo primo. Quo in proximū euoluto, Herodes vt ac- ceptum recens à Claudio Augusto regnum à grato Iudæis initio auspi- caretur, Iacobum Maiorem Hiero- solymæ occidit ipsis azymorum die- bus, Petrum etiam in vincula tradi- dit, vti Acto. cap. 12. narratur. Aduer- te Caium Imperatorem occisum an- no 42. iuxta Eusebium, quod sequi- tur Onuphrius, addo ex Suetonio eam Caij necem factam nono Kal. Februar. Claudius in eius locum sus- fectus, Herodi vt merces operæ esset, delati imperij eius suasa, Iudææ re- gnum continuo tradidit, ac verò o- mnia quæ auus eius Herodes habue- rat. Inde verò potestas Hierosolymæ iudicia exerceadi. Vides à morte Christi ad Iacobi necem annos plu- res intercessisse, quibus Hispaniam obire facile fuit. Verum de his Regi- bus ac de tota prosapia primi Hero- dis nouo ex principio dicendum est.

C A P. IV.

*Herodis primi pro-
genies.*

Herodis primi, quem Afcaloniam vocant, pater fuit Antipa- ter Idumæus. Is Hircano & Aristobulo è Machabæorum sanguine pos- tremis de Iudæorum regno con- tendentibus Hircano adhaesit, qui ob ætatis prerogatiuam iure potior erat. Tum Iulio Cæsari in AEGYPTO (cum Pompeium oppressit) frenuū operam nauauit. Præmium fuit Hir- cano delatum sacerdotium, sibi Iudææ procuratio concedita, eò tibi- cine Hircani socordia sulcita. Anti- patro Malichi dolo sublato, post Iu- lij Cæsaris interitum, Cassio eius in- terfectore rerum in Syria potente, Iudææ procurationē Herodes quasi

hæredi-

hæreditariam accepit, quo maior esset auctoritas Mariamne ducta Hircani nepri. Quod non multo post M. Antonius Cleopatrarum amoribus in Aegypto indulgens ratum habuit: quin eo & Octavio ageribus, Romanus senatus Iudææ regnum illi concessit. Regnavit Herodes annis septem & triginta. Dum viveret, Aristobulum & Alexandrum filios ex Mariamne susceptos prius sustulit, & quidem, ut Macrobius indicat, quo tempore in innocentes defecit. Antipatrum maiorem natum ex Doride natum, sub mortem peremit. Filij alijs regnum in partes triburum reliquit: Archelaum Regem Iudææ esse iussit, Herodi Antipæ Galilæam reliquit, Philippo Ituræam & Trachonitidem, Lyfaniæ Abylinam, ut Lucas ait cap. 3. ver. 1. tetrarchi. e nomine tribus postremis. Porro Aristobulus, quem pater occidit, Agrippam & Herodem teneros filios penes Augustum reliquit. Vnde illis gratia Romæ aditusque ex intervallo ad auitas opes. Herodes Antipas Ioannem Baptistam occidit, & Christi morti Hierosolymæ interfuit, Iudæa tum in provinciæ formam procuratoribus permiffa. Nam Archelaum Augustus decimo regni anno tyrannidis à subditis accusatum, regno detracto depulit in exilium. Ergo Agrippa, quem Lucas Actor. 12. cap. ver. 1. Herodem etiam vocat, vulgoque *Herodes Agrippa*, dicitur causa discriminis, de iuncto Tiberio è carcere liberatus à Caio, post Philippum patrum defunctum ea ditione donatus est, regio etiam concessio nomine. Invidit cum honorem Herodes Antipa, & dum apud Caium occultè illum criminatur, ipse ab Agrippa multis criminibus accusatus evertitur, & cum Herodiade Lugdunum relegatur. exilij & vitæ idem terminus fuit. Aderat Agrippa Romæ, quo tempore Caius Chereæ ferro occubuit anno Christi quadagesimo secundo, Patribusque de arripienda libertate co-

gitantibus pro ea gratia, quam superior tempore nactus erat, suavit ut Claudium potius rebus præficerent. Merces patrociniij fuit aui regnum provinciæque omnes. Sic Hierosolyma in ditionis partem redacta, & Iacobum maiorem interfecit, & Petro vincula iniecit, ut Actor. cap. 12. refertur. Vides certè quo tempore & à quo Herode occidi Iacobus potuit, ab hoc non ab Antipa, qui nullum Hierosolymæ ius habuit. Euse. planè in Chronico lapsus est, cum Iacobi necem anno 36. designavit, vnde quidam putarunt in Hispaniam non venisse, cum esset promptum errorem castigare ex historia lib. II. cap. IX. ubi ipsemet Claudij imperio cæsum Iacobum ait. A quo Agrippæ regnū est datum Herodi, quin etiam minori Agrippæ fratri Chalcididis regnū ab eodem Claudio tributū est, in fratris gratiam videlicet. Subsecutus est interitus Agrippæ septimo regni anno, Claudij tertio, Christi quadagesimo quarto ab angelo percussus Cæsareæ, quod se supra captum humanum extulisset superbia, sic Actor. 12. cap. ver. 23. Lucas ait, tum Iosephus lib. XIX. Antiq. cap. VII. filias reliquit Berenicem, quam Herodi Chalcididis Regi vxorem dederat, duas alias filias, tum Agrippam, quem Hebræi Agrippinam vocant, alij minorem Agrippam. Hic à Claudio patris regnum obtinere non potuit. Defuncti Herodis patris & sororij ditionem tantum, sed regio nomine obtinuit. Hic est ille Agrippa Rex, qui Paulum dicentem causam coram Festo procuratore audiuit Cæsareæ, Actorum 25. cap. ver. 23. Quin & Berenice soror actioni interfuit, illa Berenice in historia Romana Titi nondum Augusti amoribus ad insaniam nobilis magis quam clara.

CAP. V.

Argumenta Iacobum in Hispaniam non venisse.

Inuiſta ſint argumenta neceſſe eſt, quibus viri docti & graues imprimis in conatum ingreſſi ſunt conuellendi de omnium gentium peccatoribus perſuaſionem non nuper, ſed ab antiquis temporibus, neque temerè ſuſceptam, ſed validis, vt videbatur, radicibus nixam. Nam ſi cauſam rãtum dubiam facerent, eorum prudentiã erat, antiquis potius ſtare, quã in clariffima luce ponant errorem ſuperioris ætatis, ijs rationibus vniuerſos manus dare opus erit. Ea argumenta ſi hoc loco examinarem, facturum me operã pretium putauì. Ac primum Thraſeã cuiuſdam traditio mouet, quam refert Apollonius: & eius verbis Eufebius libro V. hiſtor. c. XVIII. extremo: qua affirmat à Chriſto vetitum Apoſtolis Hieroſolyma diſcedere ante annum duodecimũ ab eius in cælum aſcenſione. Eam traditionem celeberrimam fuiſſe oportet, quando de ea multi auctores meminerunt. Beda cerrè in acta Apoſtolorum ad caput 13. initio. Io. Beleth. de diu. offic. cap. CXXXIX. Vincent. ſpecul. hiſt. lib. VIII. cap. IX. Comeſtor in acta cap. 71. Conſonant traditioni acta Apoſtolorum, ex quibus oſtenditur initio eos à Gentibus abſtinuiſſe, cõtentos Iudæorum conuerſione, donec ſegregarunt Spiritu ſancto dictante Paulum & Barnabam in idopus, Actor. 13. cap. ver. 2. quod non antè tredecimũ à morte Chriſti annum contigiſſe plerique expoſitores explanant. Quis ergò Iacobus octauo poſt Chriſtum anno cæſus, vti ſuperius faſſi ſumus, potuit

in Hispaniam longinquam, vbi terrarum finis eſt, proficiſci, & contra CHRISTI præceptum intempereſtiuè Gentibus Euangelij lumen inferre: Hoc primum argumentum eſt validum, & inuictum quis negabit? quis non fateatur? Alterum deſumitur ex Innocentij primi epiſtola I. ad Decentium Eugub. Episcopum, & habetur d. XI. cap. *Quis neſciat*: vbi cum dixiſſet ſeruari debere quæcumque à Petro Apoſtolo Romanæ Eccleſiæ tradita erãt, continuo ſubiungit. *Præſertim cum ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias, Hispaniam, Africam, atque Siciliam, inſulas q̄ interiacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut eius ſucceſſores conſtituerunt ſacerdotes. Aut legant ſi in ijs provincijs alius Apoſtolorum inuenitur aut legitur docuiſſe.* Quis ergò aduerſus Innocentij auctoritatem Iacobum amplius *Hispaniæ Apoſtolum* audeat nominare? Dæobus accedat Ambroſius haud minori multo auctoritate. Is enim in ea verba ad Roman. 15. *Cum in Hispaniam proficiſci cæpero, videbo vos*, ſic ait. *Venturum ſe promiſit tempore quo ad Hispaniam erat iturus, quia illic Chriſtus non erat prædicatus.* Vbi ergò Iacobi Apoſtoli prædicatio, ſi nondum eo tempore, quo iam ipſe erat occiſus, Chriſtum audierant Gentes Hispaniæ: His ſimilia Hieronym. ad caput Amos quintum de Paulo. *Qui vocatus, inquit, à Domino effuſus eſt ſuper faciem vniuerſæ terræ, vt prædicaret Euangelium de Hieroſolymis uſque ad Illyricum, & ædificaret non ſuper alterius fundamentum, vbi iam fuerat prædicatum, ſed uſque ad Hispanias tenderet, & à mari rubro, imò ab Occano uſque ad Occanum curreret.* Hæc ſunt forriſſima præſidia aduerſus Iacobi Apoſtoli aduentum in Hispaniam. Quibus ego adiungo nouum, neque minus mea quidem ſententia validum argumentum, ex altiffimo ſilentio hiſtoricorum, qui de rebus Hispaniæ antiquis temporibus

ribus scripsere: neque meminere tamen vel leuiter, Iacobum in Hispaniam venisse, ne inuentum quidem eius corpus Compostellæ, quod proximè eorum temporibus accidit, non Chronicon Alueldése ante sexcentos amplius annos descriptum, non Alfonsi magni chronicon Sebastiano Salmaticensi Episcopo dicatum ante septingētos annos, non Isidorus Pacensis, aut Sāpyrus Asturicensis eorum temporum vetusti admodum historici. Quod mirere amplius, in historia Compostellana fatis antiqua, vbi eius Ecclesiæ dignitas maximè illustrari debuit, nihil de aduentu Iacobi Apostoli inuenias. Agit quidem de translatione sacri corporis in Hispaniam, & de eius inuentione, de aduentu viuētis, & prædicatione, ne verbum quidem. An iniqui iudices & maligni in sua causâ esse vellent, si quid certè afferre potuissent? Quod idem contigisse video Roderico Toletano Archiepiscopo, apud quem mirum est silentium in sua historia, tum de aduentu Iacobi, tum de inuento eius corpore, & vt finis sit in Breuiario Toletano, quo ea Ecclesia vsa est, antequàm nostra atate Romanum suscipere, cum datam Iacobo potestatem prædicandi in Hispania fateatur, viuētem in eam venisse non ait, neque mortui corpus antiquis temporibus inuentum. Ac sentire potius videatur morte interceptum non potuisse in prouinciam sibi demandatam proficisci.

(:)

C A P. VI.

Superiora argumenta dissoluntur.

HAEC ferè sunt argumenta, quibus impugnatur Apostoli in Hispaniam aduentus: quorum solutionem poteram in extremam disputationis partem more scholastico sustentare: non committam tamen vt mora de memoria excidant: sed potius antequàm procedam amplius, tentabo quantum in nobis futurum erit, eorum vires labefactare, non contentionis studio aut victoriae, sed sincero veritatis eruendæ amore incitatus. Ac Thrasex quidem traditionem Apostolis esse præceptum, ne antè duodecim annos à morte Christi Hierosolyma discederent, vim magnam habere non negabo, idem tamen opponam ei traditioni Petri Apostoli non solum Hierosolyma discessum, sed etiam in urbem aduentum secundo Claudij anno, Christi quadragesimo quarto, nempe decimo præcisè, ex quo in terris esse desijt. Quo argumento, & quoniam Marcus proximo anno scripsit Euangelium post diuinos Apostolos, vt illa verba indicant cap. 16. ver. 20. *Illi autem profecti prædicauerunt vbique.* Cardinal. Baronius anno Christi XLIV. cap. XI. contendit de eius traditionis, tum veritate, tum auctoritate meritò dubitari. Quid ais, Hierosolymis non esse profectos Apostolos ante id tempus? sed Petrus Actorum 9. ver. 31. post mortem Stephani pertransibat vniuersos, Cornelium etiam è Gentibus baptizauit, cap. 10. ver. 48. At vtrumque diuina reuelatione factum excusas: sit sanè, ne-

que

que ipse cogitabam diuinum præceptum violatum à Petro, sed cur non liceat idem de Iacobo interpretari, iustos quidem Apostolos Hierosolymis resistere: Iacobum autem, quoniam mortis tempus instabat, ex diuino instinctu & inflatu in prouinciam suam abiisse? neque enim in Actis, aut alijs diuinis libris omnia Apostolorum gesta sunt conscripta. Quid denique prohibeat, sic diuinam iussionem emollire, ut præceptum esset ne diuiderentur ante id tempus Apostoli, non amplius redituri. Iacobus ita abiit, ut breui esset in Iudæam & Hierosolymam reuersurus. At rerum singularum idoneos testes requiris, merito quidem, si nouam inducere opinionem conaremur; ut autem susceptam tueamur, qualiscunque probabilis excusatio locum habeat. Debilitata ut puto, ea traditione ad Innocentium pergo. Negat quenquam Apostolum in Occidentis prouincijs docuisse, fundasseve Ecclesias. Verum quid de Paulo facias, quem ex ipso met constat voluisse in Hispaniam proficisci, idque præstitisse: & ratio temporis mouet interuallum à vinculis Romanis vsque ad mortem aliquot annorum, & magni id viri testantur, Hieronymus, Chrysostom. Epiphanius, Gregorius, Isidorus, de ortu & obitu Patrum in Paulo. Fauent vestigia profectiois Derrusæ & Narbone relicta, quæ vrbes primos Episcopos laudant à Paulo ipso accepisse, quo tempore iuit in Hispaniam, quæ in ea verba dicunt Turrecremata & glossatum Lyranus ad cap. 15. extremum Epistolæ ad Rom. Quod si à verbis Innoc. excipis Paulam, ab eaque vniuersitate, cur non liceat tantumdem Iacobo dare? Mitto quod in responsis Pontificum non omnia quæ inserviunt, fidem habent indubitam, cuius rei si id agerem, possem multa exempla proferre. Verum modestiæ nostræ & ingenij non est occulta de decoris reuelare, si occulta tamen. Illud si persuasero, satis

habeam, ita Apostolos in his regionibus versatos, ut neque Ecclesias fundarint, neque passim Episcopos constituerint, ac ne ex professo diuque docuerint: Et alioqui quid Martyrologio Romano facias, Barnabam Mediolani primum Episcopum affirmanti die Septembris 25. verba sunt: *Mediolani sancti Anatalonis Episcopi, qui beati Barnabæ Apostoli discipulus in eius locum Ecclesie Mediolanensis Episcopus successit*, Simonem Zelotem in Africa & Britannia versatum. Dorotheus in synopsi & Nicephorus lib. II. c. XXXX. testantur. Benè habet, gemini arietes quibus nostrâ quatiabant, debilitatos satis putabam, ne nostræ gentis persuasionis arcem euertant. De alijs duob. testimonijs laborare non est necesse, Iacobi ad laborem fructus non respondit, ut eius prædicationis vix ratio haberetur, aut ne memoria quidem extaret. Sic iuuat Ambrosij verba interpretari negantis in Hispania prædicatum Euangelium. Paulus autem cum latissima locis esset Hispania, potuit ædificare, vbi nullum alterius extaret fundamentum, quemadmodum in alijs prouincijs Asia & Græcia, vbi alij Apostoli docuerunt, Hieronymus negat alienis fundamentis imposuisse fabricam. Quid? quod tanto locorum & temporum interuallo potuit eos Patres latere, quid primis temporibus in Hispania gestum esset, sicuti ex memoria Hispanorum penitus totum exciderat, quo tempore Iacobi corpus inuentum est. Quod ad historias nostras attinet, id eam postremum argumentum erat, planè mirum est de re tanta silentium. Suspicebam autem quod in sacro corpore accidit, ut diu ignoueretur vbi esset, idem de Apolloli aduentu contigisse, ut diuini aliquid quanto ea ignoratio tenerit. An nouum id & insolens, & nõ potius frequens, ut tẽpore detecta fuerint, quæ multa secula nescierant in hoc ipso rerum genere maximè. Aut potius quod in

alijs religiosis locis accidit, vt à modicis initijs in magnam deinde amplitudinem veniant, idem Compostellæ contigisse: eamque prætermis- se mentionis causam extitisse. Nobilissima in Hispania templa sunt, plenaque numine Guadalupeum & montis Serrati, quis tamen antiquorum historicorum eorum initia tum modica & inchoata explicuit. Hæc de inuentione corporis sint dicta, quod tamen Compostellæ esse B fateretur Sampyrus. De aduentu Apostoli siluisse non miror, nullus enim nostrorum illius ætatis historicus extat; neque verò, quos nominauimus, ad prima Ecclesiæ tempora suam narrationem extendunt, ijs contenti, quæ proximè eorum ætatem contigere, fortassis etiam rem vulgarissimam, & quæ in ore omnium erat, intactam reliquerunt, venisse Apostolum in Hispaniam. Quod sigillatim historia Compostellanæ auctoribus contigisse magnæ coniecturæ sunt: vidiſſe eos Calixti secundi libros quibus id continetur, suo loco à nobis explicandæ. Rodericum Toletanum, qui meliora tempora, & maiorem lucem est affecutus, suspicabar infensum Compostellanæ Ecclesiæ, quæ Toletanæ primatum agnoscere recusabat, studio siluisse in historia, quæcumque eius dignitati patrocinari poterant. Itaque in disceptatione, quam Romæ ea causa habuit coram Romano Pontifice Innocentio tertio, Compostellano excusanti aduentum Iacobi, atque corpus eius Compostellæ esse tumularum, quo potior ea Ecclesiæ Toletanæ esse videbatur, tum dignitate, tum antiquitate. Rodericus corpus quidem ibi esse negare non audeat, quæ de aduentu eius dicerentur, ad rumores populi ablegat, ac tantum non ad anicularum fabulas studio prouectus disceptandi, vt est litigantium mos, & contra conscientiam sic arbitror. Ab eo sumpſere Toletani sacerdotes, vt è suo Breuiario expungerent, quæcumque Compostel-

lanæ Ecclesiæ facere poterant, cōtra A exemplum aliarum Ecclesiarum Hispaniæ, vt alio loco monstrabitur. De aduersæ partis argumentis hæc- nus.

C A P. VII.

*Antiquorum testimonia pro
Iacobi in Hispaniam
aduentu.*

T Estimonijs potius quàm alijs ar- gumentis decidenda hæc lis à nobis est. Ea quoniam in partem alteram pro aduentu Iacobi Apostoli multa, atque adeò innumera suppetunt, ad iuuandam memoriam, vitandam confusionem, in classes distribuere certum est. In quo antiquis scriptoribus primum locum damus. Inter eos Hieronymo in Martyrologio, quod Cromatio & Heliodoro dicauit. Sic citat Calixtus secundus in prologo secundi libri sui, cuius verba ex c. XII. petantur. Post Hiero. accedat Anastasius, quem Patriarcham Antiochenum faciunt vixisse anno salutis 560. is in libro de passionibus martyrum Arabicè scripto, Iacobum Apostolum abiisse in Occidentem ait: multaque ijs locis fecisse miracula. Hunc librum nos non vidimus, vir doctus & diligens in disputatione de hoc argumento se legisse Romæ affirmat, fides auctorem appellet. Ac satis habeam, si credatur tanto locorū intervallo, & in lingua Arabica veritati reddi testimonium quocumque auctore & antiquitate. Isidorus ætate proximus certè subsequatur, cui maior fides haberi debet, cui nostro & de reb. Hispaniæ disputanti quàm cuiquam externo, præter eruditionē, viri antiquitatē, sanctitatem & grauitatē, contra quam nemo quidquā excipiat. Is in lib. de vita & obitu Patrū tum cap. XXXI. in diui-

fione

sione prouinciarum inter Apostolos Iacobo ait designatam Hispaniã; A quem secutus est Hierony. nulla ratio conuincit à Iacobo minori potius quam à nostro eam epistolam conscriptam: quod multi senserunt, atque in eo numero Alfonso Castellæ Rex cognomento Sapiens, libro quem *Thesaurum* dixit lingua vernacula, de quo me amicus monuit Conchenfis patriã, vir eruditus. Id etiam in Breviario Mozarabum non semel inuenitur affirmatum, Iacobi nostræ esse Epistolam. Ergo priorẽ maculam satis arbitror eluimus. Quod attinet ad posteriorem, codices variant. Parisiensis editio *Carmarica* habet, Madriti facta *Marmarica*. Ego vtramque lectionem corruptam statuo & castigandam ex breuiario Toletano: ybi in festo S. Iacobi lectione sexta habes *sepultus est in arca marmarica* (seu *marmorea*) cuius lectionis vestigia in antiquis codicibus extant, cum quidam legat *Archis marmarica*, alius *Achimarmarica*, auctor qui eum librum nuper castigauit, aut potius *ex marmoris arca* (quod amicus monuit) *marmarica facta* vitiose est. Inde vero natam arbitror vulgi opinionem nauis marmorea vectum sacrum corpus in Hispaniam, relique gesta monumentum in littore ad Iriam Flauiam saxum ostenditur in omnia modum conformatum. Nimirũ, vt ego interpretor, corpus quod, vt historia Compostellana ait, Iudæi sepultura prohibuerunt, discipuli esse ablatum, atq; marmoreo sepulchro inclusum nauique impositum in Hispaniam denulerunt. Vulgus viro sepulchro existimauit eo vectum fuisse per aquas, vt solet leui occasione popularis fama crescere. Vides à calumnia vindicatum Isidori & librum & locum planè, omniaque consentire, nulla vt ambigendi occasio relinquatur. Quis autem tanta confidentia sit, qui suum iudicium præsferat Isidoro præsertim de rebus Hispaniæ? Verùm hoc caput præstabit concludere Bedæ testimonio qui in collectaneis dum agit de diuisione

provinciarū inter Apōstolos iſdem quibus Iſidorus verbis, Iacobo Hispa-
niam attributam ait. An erit aliquid
quod aduerſum Bedam obijciatur?
Venantius Fortunatus adijciatur Iſi-
doro æqualis auctoritate & fide non
minor alijs. Is in B. Iacobi laudem
multa carmina, magna & copia, &
elegantia cecinit, è quibus binos di-
ſtichos ſubijcio.

Cultoris domini totum ſonus exit in orbem

Nec locus eſt ubi ſe gloria celſa neget. Rurſus poſt multa.

Gentiles docet hic, Iudæos increpat idem

Fruſtrificansq; deo ſeminat orbe fidem.

Vides Iacobi doctrinam (id enim ſonus eſt ex Pf. 18.) non ſe continuiſſe intra Iudææ fines? Vides non Iudæos tantum, ſed gentiles docuiſſe fidem? certe id præſtitit, cum ad Hiſpanos extremos profectus eſt. Et quidem hæc carmina inter alia Fortunati poemata non inueniebam: ex tertia homilia Calixti ſecundi in B. Iacobi laudem deſumpſi, quæ ſuppoſita eſſe ne momus quidem dicat, uſq; eo ab elegantia & facilitate cum alijs eius auctoris carminibus conſentiunt. Illud addam obſervatione dignum, ſi D
periora teſtimonia Patrū ab aduerſarijs adducta non negare ſigillatim Iacobum veniſſe, ſed ex propoſitionib; vniuerſis id colligi, aduerſus quæ multa excipi poſſunt; auctores quos pro Iacobi aduentu citauimus, & deinceps multo plures afferemus, ſigillatim Iacobum conſirmant veniſſe in Hiſpaniam. Lector per ſe videat E
vtra maiorem vim ad perſuadendum habere debeant.

C A P. VIII.

Breuiaria Eccleſiaſtica.

Proximè poſt antiquos Patres Eccleſiarū conſenſus accedat in hac re non diſcrepantium eo maioris auctoritatis & fidei, quo plures non ho-

mines priuati, ſed conuentus integri A in vnam ſententiam conſpirarunt. Is autem conſenſus ex libris Eccleſiaſticis habeatur, quib; ratio precum & ritus continentur, quæ Breuiaria vulgò dicimus. Atque in hoc ordine primum locum occupabit Breuiariū Mozarabum propter antiquitatem, quam ipſa elegātia & dicendi forma redolet, & quoniam Iſidorum auctorem habuiſſe ex præcepto Concilij B
quarti Toletani vulgò eruditi perſuadent, & nos id attigimus hiftoriæ noſtræ lib. VI. cap. V. Id Breuiarium ipſo Iacobi feſto die in hymno, quod de more cuiuſq; ſancti res geſtæ continentur, ſic habet.

Magni deinde filij tonitrui

Adepti fulgent præce matris inclytæ

Vtrique vitæ culminis inſignia

Regens Ioannes dextra ſolus Aſiam

Et leua frater potitus Hiſpaniam.

Et rurſus de eodem.

Caput refulgens Hiſpania.

Quid ad hoc?

Poſt Breuiarium Mozarabum accedat Toletanum, quo ea Eccleſia antiquis temporibus uſa eſt, non dicit quidem veniſſe in Hiſpaniā, datam tamē ei poteſtatem in Hiſpania prædicandi, ait in prima lectione, tum in ſexta concludit *ſepultum in arca marmorica*, vt dicit B. Iſidorus. Hæc ſunt eius verba. Coniungā mox quatuor Breuiaria, Segūtinum, Caurienſe, Ciuitatenſe, atque Palentinum, tum Romanum Zuignoni; Pauli tertij permiſſa conſarcinatum, in alijs quidem diſcrepantia inter ſe, ſed cuncta tamē in Iacobi feſto ſubiecta verba habentia, *Iacobus poſt Chriſti aſcenſionem, cum fidem ipſius per Iudæam & Samaritam mirabiliter prædicando propagaffet, plurimosq; & in his Hermogenum conuertiffet, Hiſpaniam adyſſe, & ibi Euangelium prædicaffe, auctor eſt Iſidorus.* Eadem ſententia alijs verbis Tudenſe Breuiarium: *Hiſpaniam quoque Iacobus ad prædicandum adyit, vt auctor eſt Iſidorus.* Salmantinum quoque pari & conſona voce, *Hiſpaniam adyſſe, inquit, & ibi Euangelium*

prædicasse auctor est Isidorus. Quo loco ordinis Prædicatorū Breuiarium A adiungatur, ne Hispanica tantum proferantur, sic enim habet: *Iacobus post Christi ascensionem, cum fidem ipsius per Iudeam & Samariam prædicando non parum propagasset, & plurimos, atque in his Hermogenem hereticum, & magum ad verum Dei cultum conuertisset, Hispaniam adiit; ibiq; Euangelium, ut auctor est Isidorus, prædicauit. Quæ Breuiaria loco iunximus, B ut intelligatur, non modo consentire de aduentu Iacobi in Hispaniam omnia, sed etiam librum de vita & obitu Patrum esse legitimum Isidori, quando ab omnibus citatur eius nomine. Adiungamus alia Breuiaria in sententia de Iacobi aduentu consentientia, nulla Isidori mentione. Pompelonense: *post ascensionem Domini dum per Iudeam & Samariam prædicaret, in Hispaniam tandem fuit, ut ibi verbum Dei seminaret. Cesar-augustanum. In Hispaniam Christum annunciaturus profectus est. Valentinum. Cum beatus Iacobus per Iudeam & Samariam Christum prædicasset, in Hispaniam venit: cum autem Cesar-augusta, &c. Pacense. Cum data esset ei potestas Christum prædicandi in Hispania, interim omnem Iudeam & Samariam visitarat: & quæ sequuntur in eandem cum cæteris sententiam: Der-cufanum. Post ascensionem Domini dum per Iudeam & Samariam prædicasset, in Hispaniam tandem iuit: Bur-gense. Duodecim tribubus quæ erant in dispersione omnibus Euangelium prædicauit, in Hispaniam tum etiam ad-ijt. Hispalense. Tandem in Hispaniam venit, ut ibi Iesum euangeliza-ret. Bracarense. Vsque ad Calæciam Hispania prouinciam prædicationem suam extendit. Asturicense. Deinde Hispaniam profectus, cum post diuinam prædicationem nouem tantum discipulos Christo lucrifecisset. Segobiense. Deinde venit in Hispaniam, & extendit prædicationem suam usque ad Galla-ciam. Accedit postremo inter Eccle-siarum Breuiaria Compostellanum,**

quoniam propriè de eius possessio-ne & prærogatiua disceptatur. Eius hæc sunt verba: *Iacobus ergo post Spiritus sancti missionem, cum per Iudeam & Samariam prædicasset, Christum annunciaturus profectus est. Verūta-men cum gentis Hispaniæ ingenium cõtumax in Christo suscipiendo videret (nouem enim tantum discipulos in tanta regione Christo acquieserat) illos secum adducens, in Iudeam redijt. Quid sancti Iacobi militum Breuiarium magna & ipsi certaminis pars? Hispanis, ait, & populis occidentalium locorum Euangelium prædicauit. Ad extremum gemina Breuiaria ordinis Carmelitani claudant vniversum agmen, impressum quidem Venetijs anno 1568. sic habet: *Iacobus post ascensionem Domini, dum per Iudeam & Samariam prædicaret, in Hispaniam tandem missus fuit. Impressum aut in eadem urbe anno 1580. post Iesu Christi, inquit, ascensum in celos, in Iudæa & Samaria prædicans eius diuinitatem, plurimos, in quibus Hermogenem hereticum ad Christianam fidem conuertit, mox peragratam Hispaniam, ibiq; prædicato Euangelio redijt Hierosolymam. Vides quanto consensu non Hispani modo, sed etiam Italici generis homines conspirent in vnã sententiam: quod de Gallis & Germanis idem putarim, si eorum libros consulere licuisset & precandi rationem. Quis ergo per-suasionem tot præsidijs munitam euertere audeat? sapè vnus Ecclesiæ legenda idonea iudicatur, vt nomen aliquod addatur Calendario, fastisque, id enim gesta videntur, quæ in multis festis sola possunt afferre. Quæ ergo tanta libido contradicendi, vt præter alia præsidia, tot Ecclesiarum legendas seu traditionem flocci faciant? sed credam id nouatores ignorasse, admonitos mutaturos libenter. Verùm obijcias fortasse hæc Breuiaria ob eas fordes fuisse antiquata. De causis ea abrogandi disputare non attinet, aliæ accessere. Sed qui poterat Romani in hac par-**

te accusare Breuiaria vitij, quod ipsi secuti erant, & sequebantur in eo A quod Ecclesijs substituēbant Breuiario. Neque tamen Breuiaria quę protulimus, omnia sunt abrogata, non fanē Mozarabum, neque Dominicanum, neque Carmelitana.

CAP. IX.

Recentiores externi.

Magnam sylvam scriptorū ingredimur, ac nescio an in Apostolorum cuiusquam peregrinationes actaque scriptorū plura testimonia consentiant. Primum ergo producā externos, quos gratiæ dedisse quę dicunt, suspicari nemo poterit, non omnes, longum enim id esset, sed præcipuos & nobiliores. Otho Frisingensis occupabit primū in hoc genere locum: quē Trith. anno 1260. vixisse putat. Ego multo antiquiorem credam, ac vixisse ante quingentos ferme annos, qui dixerim in nostra historia lib. XI. cap. III. ex Radeuico in additione ad eius Chronica, Ricam ex Berta Orthonis sorore natam nupsisse Alfonso Hispaniæ Imperatori anno 1150. & Radeuicus ipse lib. IV. cap. XI. obiisse Othonem, ait anno Christi 1159. Onuphrius in Chronicis ad annum 1152. eius nomen adscribit. Ergo Otho lib. III. rerum ab origine mundi, cap. XV. breuissimè. *Nam alter Iacobus, ait, ab Herode decollatus erat: qui tamen prius (ut dicitur) Hispaniæ prædicauerat.* Sequitur Ioannes Beleth proxi- E mus tēpore, vixit enim anno 1200. auctoritate & fide non minor. Hic lib. de diuinis officijs cap. CXL. *Huius (Iacobi) corpus quiescit in Compostella. Missus enim fuit, ut Hispaniis verbum Dei concionaretur, sed propter malitiam & duritiem principum extra unum (lege nouem) ad fidem Christi neminem conuertere potuit. Quod cum videret vir sanctus, Hierosolymam redijt.* Adijcitque occisum ab Herode,

& corpus à discipulis nauī sine re- A ctore in Hispaniam vectum. Sic Beleth. Vincentius Belouacensis tertius accedat. Hic vixit anno salutis 1240. teste Trith. & in speculo hist. lib. VIII. cap. VI. Calixti Pontificis verbis Iacobum plures discipulos habuisse ait, sed duodecim speciales, tres Hierosolymis accessisse, nouem verò in Gallæcia; cum adhuc viueret Apostolus elegisse. Quorum septem alijs duobus B in Gallæcia prædicandi causā remanentibus, cum eo Hierosolymam perrexerunt. Mox cap. VII. ex eodem Calixti libro tantundem de eius prædicatione, in Hispania discipulis, morte, & corpore in Hispaniam relato repetit, vt ea referre nō sit necesse. Monitum tamen lectorem velim, ne ijs Vincentij codicibus fidat, qui ante paucos annos Venetijs prodierunt mendis fœdissimi, sed potius vetustiorum fidem & rationem, ex qua facilè operarum lapsus deprehendantur & castigentur. Gullielmus Duranti Episcopus Minacensis, Rationale diuinorum officiorum composuit opus vastum, sed eruditum & pium, annum circiter salutis 1280. In eius operis lib. D VII. cap. XVII. sic ait: *Iacobus Maior filius Zebedæi frater Ioannis Euangelistæ, missus est ad prædicandum Hispaniis: sed cum non posset nisi unum principem ibi conuertere, redijt Hierosolymam.* Nicolaus Liranus vixit salutis anno 1320. hic in Abdiæ verba illa: *& transmigratio Hierusalem; qua in Bosphoro est,* sic ait: *In Hebr. eo habetur Sepharad, id est, Hispania, vt dicit Rabbi Selomo: quod fuit impletum per Iacobum Apostolum & eius discipulos, ibi fidem Christi penitus prædicantes, & colla gentium subiugantes.* Lirano æqualis Martinus Polonus in Chronicis anno Christi 43. paucis verbis cum prioribus de aduentu Iacobi in Hispaniam consentit. Antoninus item Florentinus proximi sæculi scriptor nobilis historiæ 1. parte titulo VI. cap. VII. *Hic igitur Iacobus post ad-*

uentum Spiritus sancti ad Hispaniam accessit ad predicandum. Subsecuti sunt A haud magno interuallo Philippus Bergomas & Nauclerus Germanus, & Philippus quidem in suo supplemento Chronicorum lib. VIII. anno 43. *Iacobus maior hoc anno postquam predicando uniuersam peragrasset Hispaniam, in qua nouem tantum conquisierat discipulos, in Iudæam reuersus, ab Herode Agrippa Regis fratre, qui in Hierusalem fratris vices gerebat, obrutinatione capitis martyri palmam adeptus est. Eius autem sacratissima ossa postmodum discipuli ipsius ab Hierusalem ad Hispanias transfulerunt.* Nauclerus in Chronicorum volumine secundo generatione secunda sic ait: *In illo autem tempore beatus Iacobus Apostolus, germanus Ioannis Euangelistæ venit in Hispaniam, & cum videret gentem istam agrestem, nec se posse proficere, regressus est Hierosolymam.* Virorum eruditorum par alterum extitit parentum, ætate Marinus Siculus & Vaseus Belga, qui quamuis externi diu in Hispania vixere, & de rebus Hispaniæ scripserunt. Marinus quidem libr. V. de rebus Hispaniæ in Torquato sic ait: *Prout scribit Calixtus Romanus Pontifex in libro quem de vita sancti Iacobi & miraculis edidit in Hispania: Diuus Iacobus è Gallæcia prouincia nouem discipulos elegit, quorum septem, duob. alijs in Gallæcia predicandi causa remanentibus, cum eo Hierosolymam perrexerunt.* Quid Vaseus? cum cæteris consentit anno Christi 40. in Hispania Iacobum Apostolum eos septem discipulos peperisse, qui occisi corpus in Calæciam detulerunt. Accedant tandem Martyrologia, quæ omnia Maij mensis die quinto decimo de septem Iacobi discipulis ipsorum nominibus expressis meminerunt, sed Iacobi discipulos fuisse non aiunt, tantum ab Apostolo Petro factos Episcopos in varias Hispaniæ vrbes Euangelij causa dimissos. Vnus Beda quæ miracula contigisse in Calæciæ ora scribit, cum corpus ij detulissent, & insidijs Luce seu Iunarie

principis foeminae ea ipse ad Accim contigisse affirmat, nulla de corpore Iacobi mentione. Maurolicus tamen abbas Messanensis nostræ ætatis quidem scriptor, sed grauis in suo Martyrologio, postquam eorum discipulorum Iacobi, nomina & Episcopatus expressit, in hunc modum subiunxit. *Quos Iacobus Apostolus Zebedæi filius ex Hispania Hierosolymam secum duxerat, & qui magistri ab Herode perempti corpus in Gallæciam retulerunt, inde Romam profecti, à beato Petro ad predictas vrbes destinati, ut Calixtus Papa scribit.* Poteram proferre in eandem sententiam multos alios, quorum est innumera multitudo. Primus Cabiloniensis in Topographia sanctorum in Iacobo Maiore, Robertus Carazolus in delitio ordinis minorum, ferm. XXXVI. Baptista Mantuanus in Fastis lib. VII. Hartmanus Schedel in Chronico ætatum mundi in vita Iacobi Apostoli, Petrus de Natal. sanctorum lib. VI. cap. CXXXIII. Guillelmus Pipinus de imitatione sanctorum in sermone S. Iacobi, Ioannes Lekius in sermone de sancto Iacobo, & in homilia de duodecim Apostolis. Christianus Matæus in Chronico suo anno Christi 44. Guillelmus Eisingrinus contra Cæturias Magdemb. cetera in primi. p. IV. d. IV. Feuerdentius annota. in Irinæ. cap. III. lib. I. aduersus hereses annot. IX. Arnoldus Mermannus in Theatro conuersionis gentium. Petrus Galestinus in annotationibus ad martyr. 12. Kal. febru. Iacobus Pamelius in Tertul. librum aduersus Iudeos annot. XCI. Genebrardus Chronologiae lib. II. & III. Petrus Canisius de virgine Deipara libr. V. cap. XXI. Iacobus de Voragine Dominicanus, ciuis Genuensis in legenda sanctorum. Ioannes Tarcagnota in historia mundi lingua Italica, p. II. lib. I. Ioannes Rioche in compendio temporum, & historiarum ecclesiasticarum, cap. IX. Num hoc sit ex vno Metaphraste nomina sanctorum in libros ecclesiasticos transferre exiguae erudicio-

nis viro, diligentiae, auctoritatis, sic nobis quidem videbatur. Sed pax sit rebus, modusque scriptores numerandi, ne in infinitum excurrat disputatio. Vnus Baronius Cardinalis instar multorum sit, qui annotat ad Martyrologium Romanum die Iulii XXV. qua modestia solet indicata, quamvis difficultate pro Iacobi Apostoli aduentu in Hispaniam pronunciat, ac potuisse contingere, cum post necem Stephani protomartyris secuta est statim dispersio omnium discipulorum, & licet dicat sanctus Lucas in Actis, omnes dispersos esse praeter Apostolos, intelligendum est maiori ex parte. Quae sunt ipsamet Baronij verba. Tum in Annalibus doctissimis anno Christi 44. cap. I. sic concludit. *Cum autem Hispaniarum Ecclesia omnes ex aequo profiteantur, eundem Apostolum antea in Hispanias esse profectum, illicque primum praedicasse Euangelium, & aliquos collegisse discipulos, nihil amplius quod de ea re dicamus, habemus, quam quae sunt à nobis in Martyrologio Romano notata.* Quibus in verbis id solum non placet quod ait, omnes Hispaniarum Ecclesias id profiteri dicere enim potuisset *uniuersum orbem* in eam sententiam conspirare, uti allata à nobis testimonia initio sunt. Mutata in nono Annali sententiae idoneam causam non inueniebam, ac ne argumentum aliquod satis efficax, ut ex ijs quae dicemus manifeste constabit.

CAP. X.

Hispani recentiores.

Satis multa ni fallor, suppetunt externorum hominum in hac causa testimonia, ad nostrates sese conuertat oratio: quorum fides vacillare non debet, quod sint indigenae, sed potius existimare aequum est res

suas melius habuisse, quam alios, exploratas. Recte quidam. De gentis origine magis creditur ipsi genti, quam externis & remotis. De quibus non negabo magnam antiquis temporibus extitisse barbariem, neque minus perturbatam historiam, quam rempublicam. Sic ut nullus veterum historicorum Hispaniae de aduentu Iacobi meminerit, translatione, inuentioneque corporis, credo quoniam res celeberrimas, quae in vniuersi populi ore erant, non putarunt indigere monumentis litterarum, ut memoria earum propagaretur. Itaque ex tanto numero vnum inuenio Sampyrum, ante sexcentos ferme annos Chronographum, qui Alfonso magnum ait templum ex secto lapide super Apostoli Iacobi corpore posuisse. Sed qua ratione & quibus de causis eo fuerit delatum, non explicat. Lucas item Tudenensis ante quadringentos paulo minus annos Chronico Isidori multa de suo inseruit, plura adiecit ad suam aetatem, cuius operis prima pars Isidori nomine citatur à multis per errorem, cum pleraque absone Lucas miscuerit, indigna grauitate Isidori. In eo opere neque de aduentu Iacobi meminit, neque inuentionem explicat sacri corporis. Ea tamen dicit, ex quibus intelligatur vtrumque eius aetate fuisse testatum. In Alfonso Rege Casto ait, Carolum Magnum venisse in Hispaniam ut inuiseret templum beati Iacobi, Compostellamque euersa Iria Flauia fecisse Metropolitanam. Non disputo de veritate huius narrationis, sed certe qui poterat existimare venisse tantum principem Compostellam, eamque praerogatiuam ei templo concessisse, nisi ibi sacrum corpus esset? Tum in Ramiro Rege, nocte, quae praecessit pugnam nobilissimam ad Clauigium, qua victi sunt Mauri; Hispania metu & dedecore liberata, confirmat Iacobum augustae forma, se videndum in somnijs Regi praebuisse, affirmasseque

in distributione prouinciarum facta à Christo inter Apostolos, sibi attributam Hispaniam, ut in eius patrocínio esset. Ex quibus verbis sensisse illum facillè arguas venisse Iacobum in Hispaniam, non secus atque alij Apostoli iuere in attributas illis prouincias. Verum quid coniecturis est opus? In additionibus ad vitam D. Isidori Braulione auctore confarcatam venisse Isidorum in Hispaniam, expressis verbis testatum reliquit. Eas Lucæ additiones quidam per errorem quasi ipsius Braulij verba citant. Sed fides veterum codicum omnium reclamatur, ubi post librum Isidori de viris illustribus ponitur Isidori vita, auctore Braulio: in ipsa etiam operum D. Isidori editione nuper Madriti facta, tum eo loco, tum initio libri Etymologiarum, sincera extat ea Isidori vita alienis non foedata centonibus. Ad Rodericum Toletanum Archiepiscopum, Lucæ æqualem transeamus, cuius silentij causam in historia superius ex coniectura explicuimus. Sed in disputatione tamen, quam Romæ coram Innocentio tertio habuit de primatu Toletanæ Ecclesiæ, Lateranensem Patrum conuentum celeberrimum agitati, Compostellanus opposuit suæ Ecclesiæ dignitatem, quæ à Iacobo Apostolo fundata sacri eiusdem corporis possessione emineret alijs. Quam oppositionem ut eluderet Toletanus litigantium more fatetur quidem Iacobo datum, ut in Hispania prædicaret, venisse tamen negat, & ad vulgi rumores adlegat moniales sanctas, & viduas religiosas, quæ de prædicatione eius, & discipulorum paucitate prædicabantur. De corpore negare non audet Compostellæ esse, ac potius assentitur, licet quidam affirmant corpus eius Hierosolymis reuiuissè, postea raptum, à discipulis delatum esse, & sepultum apud Compostellam: quæ sunt ipsa Roderici verba: sed sanè quorsum Iacobo data cura est prædicandi in Hispania, si facultatem habiturus non erat: an Apostolos in ea re humanas rationes secutos putabimus, & non potius in re grauissima diuino instinctu actos, ne errarēt: ita ex cōfessione eius, quod facit dubium, refellitur: & ex concessio confirmatur, in quo nutare visus est. Præsertim cum plerique non ab Apostolis, sed ab ipso Christo eam prouinciam Iacobo destinatum testentur, certè Ramiri Regis diploma, quod extrema disputatione ponitur, & Floriacensis bibliotheca. Verum pro Roderico Toletano substituamus Rodericum Sanctium Palentinum Episcopum, qui in historia Hispaniæ l. p. c. IV. de aduentu Iacobi Apostoli in Hispaniam & eius prædicatione multa dicit. Tum Ioānes de Turrecremata Cardinalis id testatur ad cap. Matth. 20. & in quæstionibus Euang. in festo S. Iacobi, quod personaliter, primo per se, deinde per discipulos, quos ibi reliquit, illuminauit terram Hispaniæ. Item Alfonso Madrigal Tostatus primi prologi in Matthæum, qu. V. & tomo III. in Matthæum cap. X. q. XXXIII. & tomo IV. in Matth. capit. XVII. q. XIII. S. Vincentius Valentinus Tomo tertio, sermone de sancto Iacobo cum cæteris consentit. Atque hi quidem quatuor auctores ante centum septuaginta plus minus annos vixerunt in Hispania eruditionis laude celebres. Qui nostro hoc seculo ab anno 1500. & deinceps scriptorum facundo idem senserunt, numerari non possunt. Nomina recensere satis erit, nulla locorum designatione. Martinus Garcia Episcopus Barcinonensis in suis sermonibus, Petrus Antonius Neuter in Chronicis Hispaniæ, Franciscus Otilia in sanctuario Biblico, Thomas Villanoua Archiepiscopus Valentinus in suis sermonibus, Ambrosius Morales, Garibaius, Illescas in historia tua Pontificali, Hieronymus Romanus in opere quod Respublicas inscripsit, Franciscus

Tarapha, Ferdinandus Castilius, in sui ordinis Dominicanus historia: Hieronymus Blanca, in commentarijs rerum Aragonensium, Ioannes Marieta Dominicanus de sanctis Hispaniæ. Et his antiquior, Franciscus Ximinius Franciscanus, in vita Christi Hispanicè conscripta libr. X. cap. de mirabilibus, quæ fecerunt Apostoli: qui liber in Cisterciensi bibliotheca suburbani eius ordinis monasterij Toleti extat. In diuisione inter ipsos prouinciarum diuino inflatu facta Iacobo attribuit Hispaniam. Postremò Petrus Cenedus, & Bartholomæus Laurentius Canonici Cæsaraugustani, hic in propria disputatione de hoc argumento, ille in opere quod collectanea ad ius Canonicum inscripsit, multa testimonia congererunt, id ipsum affirmantium. Sed age caput hoc concludat Gasias Loaysa cuius noster è Philippus tertij Regis nostri magistro, nuper Archiepiscopus Toletanus, magnus virtutum & eruditionis cultor & fauor, quem importuna & seuamors vix delibato primi honoris delat. Frustru salutit, Februarij die anno 1599. In disputatione erudita de primatu Ecclesiæ Toletanæ, quam concilijs Toletanis, à se castigatis inseruit ad marginem sic ait: *Beatus Iacobus Apostolus filius Zebedei in Hispaniam venit, & ibi predicauit Christus in euangelium, & in tota prouincia nouem tantum ad fidem afferunt conuertisse. Verum beatus Calixtus Papa in epistola translationis ipsius dicit illum plures fecisse discipulos, sed duodecim habuisse speciales, quorum nouem, cum adhuc uiuere in Gallacia, elegerit.*

C A P. XI.

Pontificum Romanorum
testimonia.

TRium aut quatuor Romanorum Pontificum superunt de hoc argumento rescripta. Primum Leonis tertij epistola de translatio-

ne sancti Iacobi, quæ celeberrima olim fuit, passimque illius veteres meminere: in qua Iacobi Apostoli mors, translatio & miracula continebantur, ijs quæ dicta sunt cuncta prorsus consentanea. De ea epistola meminit Calixtus secundus, libris de hoc ipso argumento editis, ac verò eam ponit libr. II. cap. III. Vincentius Bellou. libr. VII. specul. histor. cap. VI. Lucas Tudentis in Alfonso Rege Casto extractum Compostellanum templum ab eo Rege ait, uenia Leonis tertij, tu intellige consecratum; quod cum in conuentu Episcoporum fieri posset solenne, ex voluntate & mādato Romani Pontificis cogebantur patres: ut factum est à Constantio Augusto cum Antiochenum templum ab eius patre Constantino Magno extractum dedicare uellet, ut refert Socrates libr. II. cap. V. adijciēs; *Cum Canon Ecclesiasticus habeat, non oportere prater sententiam Romani Pontif. Ecclesias canonizare.* Sic uerba Græca habent. Longo item interuallo quo tempore Compostellanum templum ex seculo lapide ab Alfonso Rege magno denuò extractum est, Sampyro teste, atque ex eo Roderico Toletano gemina diplomata à Romano Pontifice Ioanne octauo uenerunt: atque in altero facultas id templum consecrandi, quæ nos diplomata ex utroque sumpta lib. VII. nostrorum annalium cap. XVIII. posuimus. Sed & epistola Leonis meminere Vasaus, Maurolicus, Baronijs, Gasias Loaysa locis superioris notatis. Extat præterea Calixti secundi opus de miraculis & uita sancti Iacobi tribus libris distinctum, tum uarij sermones de eodem argumento, & de translatione D. Iacobi. In ijs libris duodecim sibi Iacobum adiunxisse præcipuos discipulos confirmat, tres in Iudæa, nouem in Hispania. Ex his nouem duobus in ea prouincia relictis, qui Euangelium annunciarent, septem alios secum

in Iudæa detulisse, qui magistri corpus ab Herodè occisi, nauì retulerunt in Hispaniam. Eorum nomina vt hoc loco referantur, operæ non est. Sed certè post magnas difficultates editaque miracula sepulto sacro corpore redierunt Romam, & à Petro Apostolo Episcopi facti in varias Hispaniæ vrbes sunt remissi, sic Calixtus. Qui initio in Calecia permanserunt Athanasius & Theodorus, eos à magistri sepulcro nūquam discessisse, ac verò dextra leuaque fuisse sepultos ea Leonis epistola testatur, & ex illa Maurolicus affert in Martyrologio die Maij quinto decimo. Fuère hi Calixti libri olim celeberrimi, quando eos Innocentius secundus suo diplomate probandos duxit, vti Baronius affert, ad Martyrologium Roman. die XXV. Iulij, de quibus tamè paulò post propriè disputare constitui. Possent ad superiora adijcere Calixti tertij diploma, quod Cæsaraugustæ in Tabularijs seruatur S. Mariæ de Pilari, quod cõsona cum cæteris voce venisse Apostolum in Hispaniam ait, virginisque monitu id templum in eâ vrbe eius nomine posuisse. Verba diplomatis non exiguumque fragmentum Bartholomæus Laurentius affert disputatione propria de quo agimus. Ad nos etiam ij Canonici exemplum eius diplomatis, ex autographo testato descriptum misere superioris tempore, quo nostros annales de rebus Hispaniæ publicauimus in linguam vernaculam, ex Latina couersos. Accedit Sixti quinti diploma anno 1589. datum, quo probat officium eius festi per totam Hispaniam, cum sua octaua celebrari. In eo tum Iacobum in Hispaniam venisse, tum sacrum corpus in Compostella esse testatur. Quæ causa priora responsa & vetera, & recentia noua censura mutandi? Verùm negas propter exiguum tempus, quo Christo superuixit Apostolus, potuisse tam longinquam obire peregrinationem. Ego quidem superius de-

di octo tantum annis superuixisse, A idem tamen contendo à morte Stephani, quæ Christi in cælum ascensionem proximè est subsecuta, quando alij discipuli sunt dissipati, remansit autem pars maxima Apostolorum Hierosolymis, potuisse Hispaniam obire, ibique si non quinque (vt quidam aiunt) certè aliquot annos subsistere. At vestigia itineris requiris. Sanè in Hispania multa monstrantur. Cæsaraugustæ templum ab eo extructum, de qua re modo non disputamus, ad Iriam Flauiam & Compostellam plura, vbi orauit, vbi docuit, diuina hostia sacrificauit, vbiq; delituit, cum ad necem quæretur, loca omnia oratorijs erectis, aut lapideis crucibus insignia. Hæc inuertere quis ausit? In Italia Verulana Ecclesia, in Hernicis Aprutij, parte Mariæ Salome matris Iacobi possessione gloriatur eo loco extinctæ, cum grandæua filium euntem redeuntem e comitaretur scilicet. Quæ omnia in ludibrium vertant, quicumq; pergunt negare Iacobum ex Iudæa vnquam discessisse, quod hi faciunt. Ac verò Iacobi corpus Compostellæ esse tumulatum, vix ac ne vix quidem consistat ea persuasionemota verfarum ijs locis Apostolum. Hęc enim ita sunt connexa, vt diuelli non possint, neutrumque profecto stabit alterutra parte mota: locique celebritas ac religio toto orbe celeberrimi, ne nouis opinionibus & litibus labefactetur penitus & cõcidat periculum est, vt ex alio principio monstrabitur, Si prius quæ reliqua sunt executus fuero. Et alioquin quæ causa esse potuit extinctū corpus in Caleciam vehendi terrarum extremam, si in tutela eius non erat Hispania, viuensque eam Euangelij luce non illustrauit?

C A P. XII.

*Calixti secundi
liber.*

Celeberrimum fuisse librum Calixti secundi de miraculis & translatione Iacobi Apostoli necesse est, quando passim ab antiquis scriptoribus & à posterioribus citatur integris etiam narrationibus ex eo in sua sæpè scripta translatis, nostra ætate à quibusdam quasi suppositivus sigillatur nullo antiquitatis exemplo aut testimonio producto. Quod quoniam neque temere videntur facere. Neque sine argumento probabili, de eo pauca hoc loco subijcere visum est. Hunc librum sanè vestigijs omnibus inquisitum, ad nos tandem Casaraugusta misit Bartholomæus Morlanus præcipua eruditione & humanitate vir, donum auro & gemmis maius, propter insatiabilem eum videndi cupiditatem; quoniam ex eo vel maximè litem hanc dirimere cogitabam; neque fessellit opinio, uti sequentia declarant. Itaque statuo Calixtum librum de Iacobi miraculis scripsisse, quid enim in eam sententiam antiqui conspirassent, ut de nullo libro Hieronymi, Augustini, aliorum magis, cum tamen Calixti librum synchronum nusquam extare certum habeo, sed additionibus & centonibus alienis foedum, frequenti eius sæculi more, quo veterum scripta additionibus locupletandi specie miseris potius modis sæpè foedarunt: cuius licentiæ non vnum exemplum extat, sed ad singulas eius partes propriè accedamus. Ergo primus Calixti liber, qui *de miraculis B. Iacobi* inscribitur, eius auctoris procul dubio est, quod indicat Calixti nomen præfixum operi, & prologus, sed admixtis aliunde multis miraculis, ut tituli ipsi declarant, quibusdam capitibus Calixti nomine expresso, qui-

buldam Humberti, Anselmi, Alberti, Bede, pleraque etiam nullius auctoris nomen præferunt, nempe quæ posterior compiler de suo adiecit, usque eo, ut posterioris temporis quædam fuisse constet miracula ex annorum numero in ijs designato. Secundus liber titulo *de translatione B. Iacobi* ex inscriptione & prologo totus Calixti est: nihilque habet quod lectorem iure offendat; nisi fortasse mouet quod ca. IV. affirmat, festum translationis B. Iacobi mense Decembri celebrari solitum, Aldefonsum inclytum Imperatorem Hispanum bona memoria dignum ante ipsum in Gallacia instituisse. Quod dictum non de Alfonso eius Pontificis ex fratre Raymundo nato, qui inter Hispanos Reges nomen vulgo tulit Imperatoris Hispaniæ, sed de Alfonso sexto Castellæ Rege interpretatur, qui post captam Toletum se dixit Imperatorem Hispaniæ, quod eius exemplo Alfonso Aragonius eius gener etiam usurpauit, uti in nostris Annalibus refertur lib. IX. cap. XVI. & lib. X. cap. VIII. Venio ad tertium librum *De itinere ad B. Iacobum*, qui Calixti non est haud dubium, nam neque nomen eius in fronte præfert, secus quam alij duo libri: & totus ex fabulis & mendacio est compactus, eius, qui sine iudicio ex alijs fabulosis libris corrasit. Quæ ut sigillatim prodantur singula, operæ non erat; ipsa se produnt. Quid quod capit. XIV. auctor Calixti meminit tanquam mortui, quippè *bona memoria dignum* dicit. Sed neque verum, ex vno alios duos, quasi nothos & fabulosos damnare. Quatuor homiliæ opus claudunt de beati Iacobi laudibus & translationibus eius varijs, singulæ Calixti nomine præfixo: in quibus quid esset reiiciendum non inueniebam, ac potius auctoris grauitatem, & eruditionem & elegantiam præ se ferunt, nisi fortè mouet epistola eiusdem post primam homiliam non suo loco posita fortassis, quod

tanti non erat, vt totus liber ex eo
refellatur. Verum de ea sermo re-
curreret, quoniam abijcere quaedam
fragmenta ex eo libro visum est: vn-
de vna opera & liberum esse Calixti,
& B. Iacobum, de quo lis erat, venif-
se in Hispaniam liquido comproba-
tur.

**Leonis (nempe tertij)
epistola de translati-
one B. Iacobi
Apostoli.**

Noscat fraternitas vestra, dilectissi-
mi rectores totius Christianita-
tis, qualiter in Hispania integrum cor-
pus beati Iacobi Apostoli translatum
est. Post Ascensionem Domini nostri Ie-
su Christi & Saluatoris ad celos, aduen-
tumque Spiritus sancti super discipulos
ab ipsa passione Christi in reuolutione
anni undecimi tempore azymorum bea-
tissimus Iacobus Apostolus perlustra-
tis Iudaorum synagogis Hierosolymis ca-
ptus ab Abiatar Pontifice simul cum
Iosia suo discipulo, iussu Herodis capite
plexus. Sublatum est autem corpus illi-
us sanctissimi Iacobi Apostoli a disci-
pulis suis nocte praetimore Iudaorum,
qui Angelo Domini comitante peruene-
runt in Iopem ad litus maris. Ibi vero
hesitantes ad inuicem quid agere debe-
rent, ecce nutu Dei parata affuit nauis.
Qui gaudentes intrant in eam portan-
tes alumnium Domini nostri Redempto-
ris, erectisque velis simul cum prospere
ventis cum magna tranquillitate
nauigantes super undas maris collan-
dantes clementiam nostri Saluatoris I-
ria peruenerunt ad portum: ubi praegaudio
cecinerunt hunc Dauidicum ver-
sum: In mari viae tuae, & semitae tuae
in aquis multis. Egressi de nauis dedu-
centes deposuerunt beatissimum corpus
in quoddam praedictum vocitatum no-
mine Liberum donum, distat a praefata
urbe octo millibus, ubi nunc venera-
tur. Quo in loco inuenerunt vastissimu

idolum a paganis constructum, ibi vero
A circumspicientes innemerunt cryptam,
in qua erant ferrea instrumenta, cum
quibus artifices lapidum erant assueti
agere domorum aedificia. Gaudentes igitur
ipsi clientuli praefatum idolum di-
ruerunt atque minutatim in puluerem
redigerunt. Deinde canantes in altum
posuerunt firmissimum fundamentum,
ibique desuper fecerunt paruum arcua-
tam domum, ubi construxere lapideo o-
pere sepulchrum, ubi artificiali ingenio
conditur corpus Apostolicum. Super a-
dificatur Ecclesia quantitate nimia, qua
altari ornata diuino felicem deuoto pa-
dit aditum populo. Post humationem
sanctissimi corporis laudes celebrauerunt
supremo regi psallentes hos Dauidicos
versus: Exultabit iustus in Domino,
& sperabit in eo, & laudabit omnes
recti corde. Et iterum: In memoria
C aeterna erit iustus, ab auditione mala
non timebit. Post aliquantum vero
temporis ab eiusdem Apostoli alumnis
in fidei agnitione plebitus edoctis, breui
adoleuit fecunda ac Deo multiplicata
messis. Inito autem salubri consilio duo
clientuli remanserunt ibi ad custodien-
dum pretiosum talentum, beati scilicet
Iacobi corpus venerandum, quorum v-
nus dictus est Theodorus, alter vero A-
D thanasius. Alij vero discipuli Deo comi-
te ad praedicandum Hispanias ingressi
sunt, vt praemisimus, illi duo discipuli pe-
dissequi pro reuerentia illius magistri
dum summo cum affectu praefatum se-
pulchrum peruigiles indefinenter per-
uigilarent, iusserunt se post obitum
suum a Christianis iuxta magistrum su-
um, vnus ad dexteram illius, alius ad si-
E nistram sepeliri. Sicque definito termi-
no vita natura debitum persoluentes,
felici excessu spiritum exhalauerunt ca-
loque animas gaudente intulerunt. Quos
praeceptor non deserens, egregius celo ter-
raq; secum collocari obtinuit diuinitus,
stolaque purpurea in aeterna curia, cum
eisdem discipulis gaudet ornatus coro-
na, miseris se deposcentibus inuictis suf-
fragio patrocinaturus. Auxiliante Do-
mino & Saluatore nostro Iesu Christo,
cuius regnum & Imperium cum Patre
& Spi-

& Spiritu sancto perenniter manet in secula seculorum, Amen.

De hac Leonis epistola frequens mentio extat in scriptoribus Ecclesiasticis; ac sigillatim initio historia Compostellana, ex ea epistola affertur, corpus B. Iacobi, postquam cæsus est, extra ciuitatem proiectum canibus, discipulos collectum, ut ille monuerat, & cum capite compositum in Hispaniam detulisse. Ex quibus verbis & auctores eius historiae suspicabar Calixti librum vidisse, quando nusquam nisi in eo extat ne vestigium quidem eius epistolæ: deinde in nostro hoc epistolæ exemplo deesse aliquid cogitabam: quando quod in historia Compostellana ex ea refertur in nostra desideratur: atque post illa verba, *capite plexus est*, addendum quod Compostellana ait de corpore abiecto canibus, & de capitis cum corpore collectione.

Epistola Innocentij Papæ (certè) secundi.

InnoCentius Episcopus seruus seruorum Dei, vniuersis Ecclesie filijs salutem & Apostolicam benedictionem in Christo. Hunc codicem à Domino Papa Calixto primitus editum, quem Pictauiensis Americus Picardus de Partiriaco veteri, quem etiam Oliuerius Desescani Villa sancta Maria Magdalene de Vitillaro & Girberga Flandrensis socia eius, pro animarum suarum redemptione sancto Iacobo Gallicianensi dederunt, verbis veracissimum, oratione pulcherrimum, ab heretica & apocrypha prauitate alienum, & inter Ecclesiasticos codices authenticum & carum fore auctoritas nostra vobis testificatur, excommunicans & anathematizans auctoritate Dei Patris omnipotentis, & Filij, & Spiritus sancti illos, qui eius latores in itinere sancti Iacobi forte inquietauerint, vel qui ab eiusdem Apostoli basilica, postquam ibi ob-

latus fuerit, iniuste illum abstulerint, A vel fraudauerint. Ego Aimericus Cancellarius hunc librum authenticum & veracem fore ad honorem sancti Iacobi manu mea scribendo affirmo. Ego Giraldus de sancta cruce Cardinalis hunc codicem pretiosum ad decus S. Iacobi penna scribendo corroboro. Ego Guido Pisanus Cardinalis quod dominus Papa Innocentius testificatur affirmo. Ego Vio Cardinalis quod domini Papæ Innocentij auctoritas affirmat laudare non recuso. Ego Gregorius Cardinalis nepos domini Papæ Innocentij, hunc codicem optimum ad honorem beati Iacobi laudo. Ego Guido Lombardus Cardinalis librum istum bonum & pulcherrimum ad decus S. Iacobi glorifico. Ego Gregorius Genua Cardinalis hunc codicem optimum similiter ad decus S. Iacobi laudo. Ego Albertus legatus presul Ostiensis ad decus sancti Iacobi, cuius frui sum, hunc codicem legalem, & carissimum, & per omnia laudabilem fore pradico.

Hanc epistolam confictam non esse subscriptiones adiecte euincunt, atque in eis nomina Cardinalium cum iis conuenientia prorsus, quæ ex tabularijs Romanis deprompta posuit Onuphrius tanto post intervallo in suo de Cardinalibus libro. Aimerici Cancellarij, Gerardi, Guidonis, Gregorij aliorum tantum pro Vio lege suo pro Albertus Albericus, qui fuit Ostiensis Cardinalis, quo etiam nomine vocatur libr. 1. Calixti cap. 27. Miram veritatis vim, quæ sibi tota consentit. Et alioqui vnde ea nomina fingendi facultas, nullo tunc de eo argumento & Cardinalium numero, & creationibus libro. Itaque ea epistola, qua liber primus clauditur de miraculis B. Iacobi pro legitima & vera habeatur, atque ex ea liber ipse quem Calixti esse confirmat. Porro Innocentius Calixtum subsecutus est vno interiecto Honorio secundo.

Prologus Calixti in se-
cundum librum nem-
pè de translatione
B. Iacobi A-
postoli.

Hanc Beati Iacobi translationem in nostro codice excludere nolui cum tant a prodigia & trophæa ad decus Domini nostri Iesu Christi & Apostoli in ea scribantur, quæ etiam minimè ab epistola discordant, quæ B. Leonis nomine intitulatur. Sed sciendum quod beatus Iacobus plures discipulos sed duodecim habuit speciales. Tres in Hierosolymitanis oris elegisse legitur, quorum Hermogenes presul effectus & Philetus Archidiaconus post eius passionem apud Antiochiam multis miraculis decorati, sacra vita in Domino quieuerunt, & beatus Iosias Herodis Dapifer una cum Apostolo martyrio extitit laureatus. Nouem verò in Galacia, dum adhuc viueret Apostolus, elegisse dicitur, quorum septem alijs duobus in Galacia predicandi causa remanentibus, cum eo Hierosolymis perrexerunt, eiusque corpus post passionem per mare ad Galaciam deportauerunt. De quibus beatus Hieronymus in suo Martyrologio sic dixit, ac beato Chromatio scripsit. Quod sepulto in Galacia beati Iacobi corpore, ab Apostolis Petro & Paulo infulis Episcopalibus apud Romam ordinantur, & ad predicandum Dei verbum ad Hispanias adhuc gentili errore implicatas diriguntur. Tandem verò predicatione sua innumeris gentibus illustratis, Torquatus Acci, Ctesiphon Vergi, Secundus Abule, Endalecius Vrci, Cecilius Eliberi, Efficus Caicece, Eufraſius Eliturgi, s. Idi- bus Maij quieuerunt. Alij vero duo discipuli, Athanasius scilicet, & Theodorus, ut in ipsa beati Leonis epistola scribitur, iuxta Apostolicum corpus vnus ad dexteram & alius ad leuam sepeliuntur.

Ex hoc prologo duo miracula

quasi male eohærentia, & posteriori, vt videtur, tempore ad Calixti verba adiecta, quasi malè assutos centones loco mouimus.

Epistola eiusdem
Calixti.

Calixtus Episcopus seruus seruo-
rum Dei sanctissimo cõuentui Clu-
niacensis Basilica, sedis Apostolica sue
electionis, heroibusque famosissimis Gul-
lielmo Patriarchæ Hierosolymitano &
Didaco Compostellanensi Archiepiscopo,
cunctisq; orthodoxis salutem & Apo-
stolicam benedictionem in Christo. Quo-
niam in cunctis cõsuetudinibus excel-
lentes nobis hercès dignitate & ho-
nore reperire nequirem, hunc beati Ia-
cobi codicem P. V. misi, quatenus si quid
corrigendum in eo inuenire poteritis,
auctoritate nostra, amore Apostoli dili-
genter emendetur. Veruntamen in nu-
meris pro hoc codice passus sum anxie-
tates. Dum verò essem scholaris ab infan-
tia Apostolum diligens, quatuordecim
annorum spatio perambulans terras &
prouincias barbaras, quæ de cõscripta
inueniebam, paucis & vilibus & herisu-
tis schedulis diligenter scribebam, ut in
vno volumine ea comprehendere potu-
issem, quatenus sancti Iacobi amatores
aptius simul inuenirem, quæ necessaria
sunt festis diebus ad legendum. Omnia
fortuna inter predones cecidi, & rap-
tis omnibus spolijs meis, codex tantum
mihi remansit. In pelagus aquarum mul-
tarum crebro cecidi proximus morti,
& euasit codex minimè infectus. Erga-
stulis trusus fui, & per alto toto censu
meo, codex remansit. At exeuante do-
mus qua eram crematur, & consumptis
rebus meis, euasit codex mecum iniustus.
Quapropter capi cogitare, si iam co-
dex iste quem manibus meis perficere
studebam, Deo foret acceptabilis. Cum-
que hoc summo studio prameditarer, no-
ctè raptus per extasim in quandam au-
lam regiam fulgentem, vidi iuuenem
quendam inestimabili pulchritudine
decoratum, splendida luce circumdatum,

regia

regia veste mirabiliter indutum, regali
 laurea laureatum, orientalem valuam
 eiusdem aulae cum quibusdam socijs in-
 gredientem, quorum vnus sic ait. Ecce fi-
 lius Regis, et statim ille cathedra optima
 sedens mihi sedenti pedibus eius ait: Pra-
 be mihi quas in manibus habes chirothe-
 cas, cui libenter obtuli. Qui cum eas ma-
 nibus acciperet, thalamumque ingre-
 ditur, quidam ex socijs eius, quasi dapifer
 esset ipsius, mihi de illo ait; Quia ipse est
 filius Regis summi, & addit dicens: sicut
 chirothecas à manibus tuis accepit, sic
 codicem Apostolicum postquam comple-
 ueris placide ac volutarie suscipiet. Rur-
 sum translationis Apostolicæ sermonem
 venerandū diu mihi rumināti, ac quin-
 ternum eius scripturæ inter manus te-
 nenti, vna cum beato Iacobo in extasi
 ipse apparuit dicens; Hæc nobis præcepta
 grata omnibus obseruanda scribere non
 differas, scribe quæ cœpisti, corrigens sce-
 lera prauorum hospitum manentium in-
 itinere Apostoli mei. Et idcirco ne-
 mo putet me aliquid ex proprio sensu meo
 scripsisse, sed ex libris authenticis utri-
 usque scilicet testamenti, sanctorumque
 doctorum Hieronymi, Ambrosij, Augu-
 stini, Gregorij, Bedæ, Maximi, Leonis, ce-
 terorumque Catholicorum: Ea quæ in pri-
 mo codice habentur, intelligat, ut in eo
 patet excerptisse. Cetera verò quæ in libris
 sequentibus historialiter scribuntur, aut
 proprijs oculis vidi aut scripta reperi, aut
 verissimam relatione didici, & in eis scri-
 psi. Nemo igitur hunc librum despiciat
 cum inuenerit in eo leuidictatum. Idcir-
 co è leuidictatu nostros sermones in eo
 scripsimus, ut tam imperitis quam peri-
 tis aperirentur, multi quod non intelli-
 gunt despiciunt. Sic igitur omnibus pa-
 tet factum est, opus sententiarum istud, et tam pe-
 ritis arte grammatica quam non intelli-
 gentibus magna proficit. Quisquis igitur
 ea quæ in libro cetera in manibus ar-
 gumētis vel vacuis disputationibus su-
 is irrita fecerit, vel seruerit, vel loqui
 contra ea presumpserit, anathema sit cum
 Arrio & Sabellio. Alete omnes in Do-
 mino. Data Laterani Idibus Ianuarij.

In hac epistola mouere possit su-
 spicionem, quod Patriarchæ & Ar-

chiepiscopo Patrum nomen & ho-
 norem adscribat, cum Paternitatis
 vestrae titulus deberetur. Verum Pa-
 triarchas, non Patres vocari à Ponti-
 ficibus, sed maiori honorum titulo,
 ex multis Gregorij magni epistolis
 intelligitur, ut qui in concilijs gene-
 ralibus sellis sublimioribus à cæteris
 præfulibus, etiā à Cardinalibus sunt
 discreti, titulis honestioribus illu-
 strentur. Deinde cum librum eorum
 censura subijciat, quasi iudices ma-
 iori quam alios honoris præfatione
 alloquitur. Neque mouere magis de-
 bet vox heroës, aut vox leuidictatum.
 Neque enim præscribere possumus
 Pontifici ut eleganti nomine nō eos
 compellaret heroës vocando, aut ti-
 tum librum non adscriberet: Leuidi-
 ctatum de miraculis B. Iacobi Apostoli
 vocans, ut videtur, quasi non elegan-
 ti & accurato stylo, sed tumuituariè
 compositum. Et alioqui pro sinceritate
 epistolæ militat, ea duorum præ-
 fulum nomina, qui haud dubiū Cal-
 lixto æquales fuere, Gulielmus Pa-
 triarcha Hierosolymitanus, Belga
 natione, patria Mechliniensis, & Di-
 dacus Gelmirus Compostellanus,
 par præfulum ea arate longè graui-
 simum, alter in Syria, in Hispania al-
 ter, tam disiuncti locis quam pietate
 cruditiōeque pares. Quod si in Guillel-
 mo ratio temporum non nihil discre-
 pare videatur, pro eo Guarimundus
 substituatur ob festinationem libra-
 rij in nominibus proprijs, prima tan-
 tū littera expressa quod in diploma-
 tis & priuilegijs olim vsitatum fuit.

CAP. XIII.

Corpus S. Iacobi Apostoli,
 esse in Hispania.

NOuandi licentia non vno loco
 solet resistere: ex vno incōmo-
 do necluntur alia. Ac verendum est
 ne si semel obtinuerint Iacobum A-
 postolum in Hispaniam non venisse,

C

quod

quod fortasse agunt, nouo impetu suscepto irruant in eius sepulchrum prioris victoria validiores, nobisque extorqueant pari libertate pronuncian- di sacrum corpus, tribuant alijs, qui se aut totam, aut partes habere iactant. Ea extitit occasio in extrema disputatione confirmandi corpus Apostoli Iacobi, non alibi, quam in Hispania esse. Piget harum litium, & pudet mouere quae immota melius starent: sed quid facias! succurrendum patriae religioni, quae profecto venit in periculum, ne templum numine plenum, toto orbe celeberrimum sua dignitate spoliatur. Mitto hoc loco Sulpitium Asturicensem, qui initio suorum Chronicorum de Alfonso Magno sic ait: *Tum in Gallacia Compostella super corpus beati Iacobi Apostoli Ecclesiam quam construxerat Rex dominus Aldefonsus, Magnum vocat, qui Castus est dictus, magnam ex lapidibus, & luto opere parauit, Rex iste praecipitavit eam, & ex calce quadratisq; lapidibus marmoreisq; columnis sine basibus construxit eam valde pulcherrimam era 800, n. ep. anno Christi 822.* Quid historia Compostellana: nil aliud toto opere agit. Quorsum Lucas Tudensis in Alfonso Casto respexit, cum dixit Carolam Magnum venisse Compostellam, eamq; Metropolitanae iure donasse! In disputatione de primatu Toletanae Ecclesiae Rodericus Toletanus luce veritatis conuictus, non audeat negare Compostellanam Ecclesiam praesentia & possessione sacri corporis eminere. Quid Leo tertius Epistola superius adducta? Quid Callixtus secundus dicatis libris aliud agunt, quam corpus eo a discipulis marivectum, atque eo loco tumulatum? Festum translationis S. Iacobi patrum per Hispaniam celebratum, Romanorum Pontificum iussu aut permisso, an aliud spectat quam eo loco corpus esse? id aperte docent eius festi lectiones nuper a Sixto quinto probatae. Prodiit recens Floriacensis Bibliotheca, atque in ea ante sexcentos annos descripta narratio translationis cor-

poris sacri Iacobi Hierosolyma in Hispaniam, ijs, quae nos dicimus consentanea prorsus, ut ea repetere non sit opus. Denique nullum historicum legi, neque quemquam alium scriptorem, ac ne esse quidem puto, qui ausus sit Compostellae eam possessionem detrahere: aut producant si quis contra sentiunt. Eodem spectat quod in Compostellana peregrinationis, quae cum Hierosolymitano & Romano tertium adiungitur, ne facile homines eo & promiscue solvantur sine peculiari auctoritate Romani Pontificis expressa, qui eam facultatem retinere penes se, alijs auferre conuenit extrahi. Et Dominici II. de Poen. & remis lib. V. Eodem pertinet matris Regibus & Principibus suscepta peregrinatio ad ea loca varijs temporibus, quorum numerus iniri non possit. Quae enim alia praecipua causa extitit, ingenti labore aspera & inculta loca superandi longinqui itineris, si corpus sacrum ibi non erat? Verum Regum Hispaniae plura diplomata attingamus, & privilegia templo Compostellano concessa, non alia causa, quam colendi studio sacrum Apostoli corpus. Alfonso cognom. casto Castus quo tempore sacrum corpus est inuentum post extructum a se templum, in alimenta ministrum orni multa passuum tria circa illud concessit. Integra diplomata inferere longum esset, verba quaedam proferre necessarium. Ait ergo: *Huius enim beati Iacobi Apostoli pignora sanctissimi n. velut corpus reuelatum est in nostro tempore.* Alfonso successor Ramirus ob victoriam ad clauium Apostoli ope partem de Mauris, rem ex voto fecit Hispaniam vniuersam pendendi quotannis ex singulis iugis modium frumenti templo Compostellano. In eodiplomate, quod celeberrimum profecto est, & a multis Pontificibus Romanis deinde confirmatum, nulla mentio extat sacri corporis quo loco esset: solum ait Apostolum sibi dormienti haec verba dixisse. *Nunquid ignorabis quod Dominus noster te-*

sus Christus alias provincias, alijs fra-
tribus meis Apostolis distribuens, totam A
Hispaniam mea tutela per sortem depu-
tasset, & mea comisset protectioni. Ve-
 rum integrum diploma, quoniã ce-
 leberrimum est, præstabit ad calcem
 adijcere. Ramiri filius Ordonius eo
 nomine primus quo diplomate ad
 tria terræ milliaria circũ templũ cõ-
 cessa antea, denuò adijcit alia tria, sic
 inchoat. *Pro reuerentia & honore bea-*
tissimi Iacobi Apostoli nostri totius Hi-
spaniæ patroni, cuius corpus tumultum
est in Gallaciã in sinibus Amaia. Quid
 Alfonsus Ordonij filius cognomen-
 to Magnus? diplomatis quod illi tẽ-
 plo concessit, quo tempore conse-
 crandum curauit, hoc initiũ est: *Sup-*
plex ego Adelfonsus Princeps egregy
eximique principis Ordonij proles cum
coniuge mea Scemena sub Pontifice loci
eiusdem Sisnando statuimus adificare
domum Domini & restaurare templum
ad tumulũ sepulchri sancti Iacobi. Quid
 plura? An est aliquis posteriorã Re-
 gum, qui suo diplomate nõ aliquod
 donum Compostellano templo cõ-
 cesserit, ea à pierisque causa expressa
 quod ibi sacrũ corpus esset? Verũm
 in magna copia eorum, quæ in ta-
 bularijs Compostellanis cũ fide ser-
 uantur, priorum Regum diplomata
 ad confirmandam hanc persuasio-
 nem protulisse satis habui, ac simul
 monere aduersarios, ne inutili no-
 uatione ac noxia loci toto orbe cele-
 berrimi religionẽ pulcherrimẽ stan-
 tem labefactare aggrediantur, quæ
 certe constare non potest corpore sa-
 cro inde praua pertuasiõne moto, ac
 ne negato quidem Iacobum venisse
 in Hispaniam.

CAP. XIV.

Conclusio operis.

Meritò pictores illi accusantur
 qui ignorãtes quid sit satis, ma-
 num de tabula tollere neciunt, dum
 fingunt & reangunt singula, neq; si-
 bi imperare sciunt inexhausta artis in-

temperãtia & pruritu: & nos iure vi-
 tuperemur, nisi longæ disputationis
 finem faciamus tandem. Modesto
 lectori quæ diximus fidem faciant,
 contentiosos sanandi nulla spes, qui
 prauo infecti præiudicio veritati &
 luci oculos claudunt. Finis ergo dis-
 putandi erit, si ex tanta rerum sylua
 præcipua fundamenta causæ breui
 repetita in memoriam reuocauero.
 Ea numero tria sunt. Ex Isidori testi-
 monio primum, quod nullæ calum-
 niæ labefactent, nullæ euertant ma-
 chinæ. Nam liber *de vita & obitu pa-*
trum Isidori esse, Braulius & Illefon-
 sus eius æquales & eruditione clari in
 eius vita testantur, quo grauius testi-
 monium esse non potest. Dubitas id
 eos scripsisse? lege eorum scripta ad
 calcem libri de viris illustribus Isido-
 ri. Si pergis præfractus esse, debes sal-
 tem aliquem probatæ fidei auctore
 proferre, præter vnum aut alterũ no-
 stræ ætatis, qui eorum fidem dubiam
 faciat. At librum non reijcis, qua e-
 nim id fronte: sed locum corruptum
 contendis, vbi venisse Iacobum in
 Hispaniam ait. De quo superius co-
 piosius, sed audi rursus quæ pro ne-
 bis faciat. Nuper is liber Madr.ẽ pro-
 didit ad fidem e. s. c. codicem castigat-
 us, num in aliquo ea verba deerant?
 in nullo planè, vt duæ Parisienses e-
 ditiones mitantur in ea parte con-
 sentientes. Plura & maiora testimo-
 nia requiris? euertas omnia, & fun-
 damenta conuellas fidei faciendæ, &
 libros sineeros confirmandi, si tali-
 bus præsidijs demis fidem. Sed & in-
 egras Ecclesias tibi protuli ca. VIII.
 non pauciores octo aut decem, quæ
 in suis Breuiarijs Iacobum venisse in
 Hispaniã ex Isidori auctoritate con-
 firmant. Superiora recognosce, si fi-
 da putas, testato de supra mittere
 promptum est. Sed mirum præsta-
 bat vno verbo Isidori auctoritatem
 flocci facere, quod in hi videris age-
 re; aut fortassis pro Isidoro tâta præ-
 sidia extare ignotum erat, cum in-
 gressus es in hanc causam, quod ma-
 gis arbitror. Alterum causæ funda-

mentum liber Calixti secundi esto, ad id comparatus, ut Iacobum venisse in Hispaniam, eoque post mortem relatum corpus, persuadeat. confictus inquis mendacio. Quis id ante te dixit? A quadringentis annis is liber passim citatur, num aliquis reiecit tanquam falsum: certe Vincentius, libr. VIII. specul. cap. VI. & VII. ex eo confirmat inter alia Iacobum in Hispaniam venisse, nouemque in ea elegisse discipulos, nimirum præcipuos ex omni numero. Plura lib. XXVI. cap. XXX. ipsius libri verbis, tum de labore, quo librū Calixtus scripsit & conseruauit in multis periculis & casibus, qui illi contigerunt, tū deinceps plura miracula B. Iacobi commemorat: subsecutus est longo proximo interuallo Antonius Florēt. qui parte II. histo. tit. XVII. cap. I. §. II. eadem totidē feruē verbis refert. Post hunc Trithemius accedat de scriptoribus Ecclesiasticis, ubi eum librum Calixto tribuit, tum nostra ætate Maurolicus in suo Martyrologio Maij XV. die. Mitto multos alios tū antiquos, tum nostræ ætati proximos. Num ex eo numero vnus saltem de fide eius libri dubitauit? nemo prorsus, an ceteri omnes fuerunt, tu solus sapias? Ar rationes, inquis, inuictæ extant, quibus is liber falsi damnatur. Credo equidem ita tibi videri, alioqui non mouisses quæ immota melius starēt. Sed age, oppido libenter eas audiam. Nempè in disputatione de primatu à Roderico Toletano habita coram Innoc. III. Romæ, de eo libro Compustellanus, quo aduersarium refelleret maximè, de Iacobi aduentu dubitantem, nullam fecit mentionem. Pugionem non plumbeum, sed è calybe. Quo vno impetu Isidori etiam testimonium prosternas, cuius nihilo magis meminit. Sed nimirū neque in codice referuntur omnia, quæ in ea disceptatione dicta sunt. Neque Cōpostellanus libros omnes nouerat, aut in prōprium habebat, quos profert citaret. Ipse etiam qui in literis omnem ætatem contriui, & magnam

Europæ partem obuii eruditionis er-
 A gō, in luce orbis terrarum diu versatus, ante paucos annos libri eius notitiam habere cœpi. Quid ergo mirū in eo sæculo tam rudi & inerudito, ea librorum penuria, à præsulè alijs curis districto, eum librum ignorari? At in eo multa miracula continentur, quæ posteriori tempore contigerunt. Nimirum collectionum similitium libris & rapsodijs id accidit, ut pleraque adijciantur à posterioribus auctoris & libri nominibus intactis. Sed illud ait quispiam maximè mouet, quod in historia Compustellana, quæ ipso Calixti tempore cōsarcinata est à tribus auctoribus nihilominus Munone & Hugone & Gerardo, nullam de Calixti libro extare mentionem. Sed faciliè ea criminatio refellitur ob longinquitatem regionū, Calixto in Gallia & Romæ agente, nondumque eo fortassis libro euulgato, certè per multorum manus, quæ nisi progrediente tempore vix vniquam fiebat, nondum inuenta typographia incredibili rei litterariæ prolectu & commodo; & alioqui eos vidisse Calixti opus, tamen nihil meminere, vehemēter suspicabar ex epistola Leonis, quā citant, & ex Calixti secundi epistola ad Didacū Gelmirium cap. XII. posita de hoc argumento. Sed & Innocentij secundi pro libro Calixti approbatio pluris esse debet, quā omnia argumenta in contrarium: cuius germanam epistolam eam esse superius liquidò monstrauimus, omni subterfugio contra tendēdi sublato aduersarijs. Sed age postremum nostræ causæ præsidium proferatur. Id ex traditione Ecclesiarum peti debet, traditio ex Breuarijs, quæ magno numero superius cap. VIII. protulimus. An est aliqua peregrinatio alicuius ex antiquis, pro qua plura Ecclesiarum testimonia extēt? Ac falli omnes potuerunt. Est, num solus qui contra tendis, nūquam es falsus, in quo quā latus se campus aperiebat? Sed temperandum est tamen stylo, & frenandus animi motus, dum

quæ

quæ sunt reliqua perago. At traditionem Ecclesiarum Hispaniæ sic habere non negas, præclare profecto nobiscum agis; in quo potuisses addere, si mens propitia fuisset, alias præterea extra Hispaniam Ecclesias tantundem sentire, quod ignorare non poteris: sineque additione confiteri verum erat, & ponere in Hispaniam B. Iacobum venisse, quando quod multis testibus confirmatur, id æqui iudices verum certumque esse pronunciant: nos autem non multos pro nobis testes, sed innumeros, incorruptos, & integros protulimus. An ad victoriam superest aliquid? nihil arbitror plane: benignus modo lector accedat & arbiter, qui amoto præiudicio nostra hæc, qualia sunt, patienter legat aut audiat. Acrimoniam, si quo loco nimia videtur, iustus dolor excusabit ex rei indignitate susceptus. Atque illud postremo addam, longè aliam rei & accusatoris conditionem esse: cum sit reo satis ne causa decidat & possessione, si probabilia in defensione afferat; & nos tamen iniuncta protulisse præsidia putabamus, accusatoris partes sint, perspicua ad victoriam proferre argumenta nullo ea evadendi loco, ac qua confessionem exprimant ab iniunctis quantum pectoribus. Quod an illi fecerint, an verò nos suscepto muneri nostra defendendi satisfaciamus, prudens & modestus lector & iudex considerabit, cuius censura nostra

libenter subiciamus, veniam daturus, si quid præterea in hac disputatione est erratum.

A Votum Ramiri Regis
eo nomine primi, quo
ream fecit Hispaniam
pendendi modium fru-
menti quotannis per
iugera B. Iacobi A-
postoli templo
Compostel-
lano.

IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Aæn. Antecessorum facta, (per quæ successores ad bonum poterunt erudiri) non sunt prætereunda sub jiletio, verum potius debent committi monumentis literarum, ut eorum recordatione ad imitationem bonæ operationis invitentur. Ea propter ego Ramirus Rex, & à Deo mihi cõiuncta Vrraca Regina cõ filio nostro Rege Crdonio, & fratre meo Rege Garzia, oblationem nostram, quam gloriosissimo Apostolo Dei Iacobo fecimus, cum assensu Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, & nostrorum principum, & omnium Hispaniæ Christianorum, committimus observationi: ne forte successores nostri quod à nobis factum est, per ignorantiam tentent irrumperere, & etiam per recordationem nostræ operationis, ad similiter operandum moveantur. Causas, quibus ad faciendam istam oblationem cõpulsus sumus, scribimus, ut ad notitiam successorum referrentur in posterum. Fuerunt igitur in antiquis temporibus (circa destructionem Hispaniæ, à Sarracenis factam Rege Rodrico dominante) quidam nostri antecessores pigri, negligentes, desides, & inertes Christianorum principes, quorum ætate vitæ nulli fidelium extat imitanda: & (quod relatione nõ est dignum) ne Sarracenorum infestationibus inquietaretur, constituerunt eis, nefandos redditus annuatim per solucendos, centum videlicet puellas excellentissime pulchritudinis, quinquaginta de nobilioribus, quinquaginta vero de plebe. Proh dolor,

& exemplum posteris non obseruandum, in collem, qui Clauigiū nominatur, ac
 propactione pacis temporalis & transi- A ibi in una mole congregati, totam fere
 toria, tradebatur captiua Christiani- noctem in lachrymis & orationibus con-
 tas, luxuria Sarracenorum explenda. sumpsimus, ignorantes ex toto, quid in
 Ex predictorum principum semine nos die essemus postea acturi. Inter ea som-
 producti, ex quo per Dei misericordiam nus arripuit me Regem Ranemirum, cogi-
 regni suscepimus gubernaculum, diuina git autem multa, & anxium de periculo
 inspirante bonitate, predicta nostra gen- gentis Christiana. At mihi dormienti
 tis opprobria cogitauimus abolere. Hac B Beatus Iacobus Hispaniarum prote-
 de tam digna cogitatione perficienda, cō- ctor corporali specie est se presentare
 municauimus consilium primo. Archie- dignatus. Quem cum interrogassem cū
 piscopis, Episcopis, Abbatibus, & religio- admiracione, quisnam esset, Apostolum
 sis uiris, postmodum uero uniuersis Dei, beatum Iacobum, se esse confessus,
 stri regni principibus. Accepto tandem est. Cum ad hoc uerbum, ultra quam di-
 sano, & salubri consilio, dedimus apud ci potest, obstupuissem, beatus Apostolus
 Legionensē legem populis, & posuimus cō- ait. Nunquid ignorabas, quod Dominus
 suetudines per uniuersas nostri regni noster Iesus Christus alias prouinciis, &
 prouincias obseruandas. Deinde, uniuers- lijs fratribus meis Apostolus distribuens:
 sis nostri regni principibus edictum com- totam Hispaniā, me a te ele per sortem
 mune dedimus, quatenus quosque robu- deputasset, & me a commississet protecti-
 stos, & ad praeliandum fortes uiros, tam omi? Et manu propria manum meam a-
 mobiles, quā ignobiles, tam milites, quā stringens, confortare (inquit) & esto ro-
 pedites, ab extremis nostri regni finibus bustus, ego enim ero tibi in auxilium, et
 euocarent, & usque ad constitutū diem manē superabis in manu Dei Sarraceno-
 in expeditionem facerent, congregare. rum, a quibus obsessus es, innumerabile
 Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, & reli- multitudinē. Multi tamen ex tuis, qui-
 giosos uiros, ut interessent rogauimus, bus iam parata est eterna requies, sunt
 quatenus eorum orationibus nostrorum instante pugna pro Christi nomine mar-
 per Dei misericordiam augmentaretur tyri coronam suscepturi. Et ne super hoc
 fortitudo. Completum est itaq; imperiū detur locus dubitationi, & vos & Sar-
 nostrum, & relictis ad excolendas terras raceni, videbitis me constanter in albo
 tantummodo debilibus, & ad bellandum equo, de alba grandi specie vexillum al-
 minus idoneis: congregati sunt ceteri, bum deferentem. Summo igitur manē
 non de nostro imperio, sicut solent, inui- facta peccatorum uestrorum confessione,
 ti, sed Deo ducente per Dei amorem spon- & accepta penitentia, celebratis missis,
 tanei. Cum his ego Rex Ranemirus (de & accepta Domini corporis & sanguinis
 misericordia Dei potius, quam de gentis comunione, armata manu ne dubitetis
 nostra multitudine confidens) per agras inuadere Sarracenorum acies, inuocato
 tis interiacentibus terris, iter mei exitus nomine Dei, & meo: & pro certo noueritis, eos in ore glady ruituros, Et his di-
 direxi in Nairam, ac deinde declina- tis, euauit à cōspectu meo, uisu deside-
 uauit in locum, qui nuncupatur Albella. E rabilis Dei Apostolus. Ego autē pro tāta,
 Interim autem Sarraceni nostrum ad- & tali uisione uehementer è somno ex-
 uentum (fama praecone) cognoscentes, citatus, Archiepiscopis, Episcopis, Abba-
 omnes cismarini in unum contra nos cō- tibus, & religiosis uiris seorsum uocatis,
 gregati sunt: transmarinis etiam per li- quicquid mihi fuerat reuelatū, lachry-
 teras, & nuncios in suum auxilium con- mus & singulis, & nimia contritione
 uocatis, inuaserunt nos in multitudine cordis eodem ordine propalam. Illi ergo
 graui, & in manu ualida. Quid plura in oratione prius prouolui, Deo & Apo-
 sine lachrymis nō recordaremur, pec- stolo, pro tā admirabili consolacione gra-
 catis exigentibus, multis ex nostris cor- tias egerunt innumeras, ac deinde rem
 ruentibus, percussis & uulnerati, conuersi administrare (prout nobis fuerat reue-
 sumus in fugam, & confusi peruenimus latum

in collem, qui Clauigiū nominatur, ac
 ibi in una mole congregati, totam fere
 noctem in lachrymis & orationibus con-
 sumpsimus, ignorantes ex toto, quid in
 die essemus postea acturi. Inter ea som-
 nus arripuit me Regem Ranemirum, cogi-
 git autem multa, & anxium de periculo
 gentis Christiana. At mihi dormienti
 Beatus Iacobus Hispaniarum prote-
 ctor corporali specie est se presentare
 dignatus. Quem cum interrogassem cū
 admiracione, quisnam esset, Apostolum
 Dei, beatum Iacobum, se esse confessus,
 est. Cum ad hoc uerbum, ultra quam di-
 ci potest, obstupuissem, beatus Apostolus
 ait. Nunquid ignorabas, quod Dominus
 noster Iesus Christus alias prouinciis, &
 lijs fratribus meis Apostolus distribuens:
 totam Hispaniā, me a te ele per sortem
 deputasset, & me a commississet protecti-
 omi? Et manu propria manum meam a-
 stringens, confortare (inquit) & esto ro-
 bustus, ego enim ero tibi in auxilium, et
 manē superabis in manu Dei Sarraceno-
 rum, a quibus obsessus es, innumerabile
 multitudinē. Multi tamen ex tuis, qui-
 bus iam parata est eterna requies, sunt
 instante pugna pro Christi nomine mar-
 tyri coronam suscepturi. Et ne super hoc
 detur locus dubitationi, & vos & Sar-
 raceni, videbitis me constanter in albo
 equo, de alba grandi specie vexillum al-
 bum deferentem. Summo igitur manē
 facta peccatorum uestrorum confessione,
 & accepta penitentia, celebratis missis,
 & accepta Domini corporis & sanguinis
 comunione, armata manu ne dubitetis
 inuadere Sarracenorum acies, inuocato
 nomine Dei, & meo: & pro certo noueritis, eos in ore glady ruituros, Et his di-
 tis, euauit à cōspectu meo, uisu deside-
 rabilis Dei Apostolus. Ego autē pro tāta,
 & tali uisione uehementer è somno ex-
 citatus, Archiepiscopis, Episcopis, Abba-
 tibus, & religiosis uiris seorsum uocatis,
 quicquid mihi fuerat reuelatū, lachry-
 mus & singulis, & nimia contritione
 cordis eodem ordine propalam. Illi ergo
 in oratione prius prouolui, Deo & Apo-
 stolo, pro tā admirabili consolacione gra-
 tias egerunt innumeras, ac deinde rem
 administrare (prout nobis fuerat reue-
 latum

latum) festinavimus. Armata itaque & ordinata nostrorum acie, venimus cum Saracenis in pugnam, & beatus Dei Apostolus apparuit, sicut promiserat utrisque, instigando, & in pugnam animando nostrorum acies, Sarracenorum verò turbas impediendo & diuerberando. Quod quam citò nobis apparuit, cognouimus, beati Apostoli promissionem impletam, & de tam præclara visione exhilarati, nomen Dei, & Apostoli in magnis vocibus, & nimio cordis affectu inuocauimus, dicentes, Aduua nos Deus, & sancte Iacobe. Quæ quidem inuocatio ibi tunc primum fuit facta in Hispania, & per Dei misericordiam non in vnam, eo namq; die corruerunt circiter septuaginta millia Sarracenorum. Tunc etiam euersis eorum munitioibus, eos insequendo, ciuitatem Calasoram cepimus, & Christiana religioni subiecimus. Tantum igitur Apostoli miraculum post inopinatam victoriam considerantes, deliberauimus statuere patrono & protectori nostro, beatissimo Iacobo donum aliquod, in perpetuum permanfurum. Statuimus ergo per totam Hispaniam, at in vniuersis partibus Hispaniarum, quascunque Deus, sub Apostoli Iacobi nomine dignaretur à Sarracenis liberare, vouimus obseruandum. Quatenus de vnoquoque iugo bouum, singule mensuræ de meliori frugè ad modum primitiarum, & de vino similiter, ad victum Canonicoꝝ, in Ecclesia beati Iacobi commorantium, annuatim ministris eiusdem Ecclesie in perpetuum persoluantur. Concessimus etiam, & in perpetuum confirmamus, quod Christiani per totam Hispaniam in singulis expeditionibus, de eo quod à Sarracenis acquisierint, ad mensuram portionis vnius militis, glorioso patrono nostro, & Hispaniarum protectori beato Iacobo, fideliter attribuatur. Hæc omnia donatiua vota & oblationes (sicut superius diximus) per iuramentum nos omnes Christiani Hispaniæ promissimus annuatim Ecclesie beati Iacobi, & damus pro nobis & successoribus nostris canonice in perpetuum obseruanda. Petimus ergo pater omnipotens eterne

Deus, quatenus intercedentibus meritis beati Iacobi, ne memineris, Domine iniquitatum nostrarum, sed sola tua misericordia nobis prosit indignis. Et ea quæ ad honorem tuum beato Iacobo Apostolo tuo dedimus & offerimus, de eis quæ per te (ipso opitulante) acquisimus, nobis & successoribus nostris proficiant ad remedium animarum, & per eius intercessionem nos recipere digneris, cum electis tuis in æterna tabernacula, qui in trinitate viuus & regnas in sæcula sæculorum, Amen. Vouimus etiam & in perpetuum statuimus tenendum, quatenus quicumque ex genere nostro vel aliorum descenderint, semper suum præstent auxilium, ad prætaxata beati Iacobi Ecclesie donatiua. Quod si quis ex genere nostro, vel aliorum ad hoc nostrum testamentum violandum venerit, vel adimplendum non adiuuerit, quisquis ille fuerit clericus, vel laicus, in inferno cum Iuda traditore, & Datan & Abiron, quos terra viuos absorbuit, damnetur in perpetuum, & filij eius fiant orphani, & uxor eius vidua, & regnum eius temporale accipiat alter, & à communione corporis & sanguinis Christi fiat alienus, æterni verò regni participatione priuetur perenniter. Insuper Regia Maiestati, & Ecclesie beati Iacobi per medium, sex mille libras argenti pariat, & hoc scriptum semper maneat in robore. Nos etiam Archiepiscopi, Episcopi & Abbates, qui illud idem miraculum quod Dominus noster Iesus Christus famulo suo illustri Regi nostro Ramiro, per Apostolum suum Iacobum dignatus est monstrare: proprijs oculis, Deo iuuante, vidimus: prædictum ipsius Regis nostri, & nostri, & totius Hispaniæ Christianitatis factum, in perpetuum confirmamus, & canonice sancimus obseruandum. Si quis ad hoc scriptum & Ecclesie beati Iacobi donatiuum irrumpendum venerit, vel persolucere renuerit, quisquis ille fuerit, Rex, vel Princeps, rusticus, clericus vel laicus, cum maledicimus, & excommunicamus, & cum Iuda traditore gehennali pœna damnamus in perpetuum cruciandum. Hoc

idem successores nostri Archiepiscopi,
Episcopi faciāt deuote annuatim. Quod
si renuerint, omnipotentis Dei Patris, &
Fily, & Spiritus sancti, auctoritate, &
n.stra damnentur, & excommunicatio-
ne & potestate sibi à Deo tradita rei te-
neantur. Facta scriptura voti, donatio-
nis, oblationis huius, in ciuitate Cala-
forra, noto die octauo Calend. Iunij, Era
DCCC LXXXII. Ego Rex Ranemirus
cum coniuge mea Regina Vrraca, & filio
nostro rege Ordonio, & fratre meo Gar-
sia hoc scriptum, quod fecimus, proprio
robore confirmamus.

Ego Dulcis Cantabriensis Archiepisc.
qui praesens fui, confirmo.

Ego Suarius Ouetensis Episc. qui praesens
fui, confirmo.

Ego Salomon Astoricensis Episc. qui praesens
fui, confirmo.

Ego Oucto Aurienfis Episc. qui praesens
fui, confirmo.

Ego Rodericus Lucensis Episc. qui praesens
fui, confirmo.

Ego Regina Vrraca confirmo.

Ego Rex Ordonius eius filius confir-
mo.

Ego Rex Garsia frater Regis Ranemiri
confirmo.

A Osorius Petri mayordomus Regis, qui
praesens fui, confirmo.

Pelagius Guterici Regis armiger, qui
praesens fui, confirmo.

Menendus Suarici, potestas terra, qui
praesens fui, confirmo.

Rodericus Suarez, potestas terra, qui
praesens fui, confirmo.

Suaris Menendus potestas terra, qui
praesens fui, confirmo.

Gudesteus Osorij, potestas terra, qui praesens
fui, confirmo.

Qui praesentes fuerunt testes.

Martinus Testis

Petrus Testis

Pelagius Testis

Suaris Testis

Menendus Testis

Vincentius sagio Regis. Testis.

C Nos omnes Hispania terrarum habita-
tores populi, qui praesentes fuimus, & su-
pra scriptum miraculum patrum & prote-
ctoris nostri gloriosissimi Apostoli iacobi
proprie oculis vidimus, & triumphu de
Sarracenis per Dei misericordiam con-
firmamus: quod superius scriptum est

sanctimus, & in perpetuum

confirmamus per-
mansurum.

(?)

